નસીહતુલ મુસલેમીન

તથા

ઈલમે ગેબનો ફતવો.

ઉર્દુથી તરજુમો કરી પ્રસિધ્ધ કર્તા

ગુલામ મોહમ્મદ બી. હાજી હાફેઝ સાદેક.

મુ. રાંદેર જીલ્લે—સુરત.

શરૂથી આખર સુધી પઢવું એજ એની કીમત છે.

મી. અહમદ યુસોફ છાનીયા સાહેબ તરફથી ભેટ.

આવૃત્તી ચોથી.

(પ્રત ૨૦૦૦)

માહે રબીઉલ અવ્વલ સન ૧૩૨૭ હિજરી.

શ્રી મહેશ મુદ્રાલય—સુરત.

ખુદાના નામથી જે મોટો મેહેરબાન રહમકર્તા.

અલ્લાહની હમ્દ ને સીતાઇશ થાઓ અને તેના હબીબ મોહમ્મદ મોસતફા તથા તેવણની આલ તથા અસહાબ તથા સર્વ મુમેનીન ઉપર અગણીત દૂરૂદ અને સલામ થાઓ.

એ પછી ગુલામ મોહમ્મદ બીન હાજી હાફેજ સાદેક અરજ કરે છે કે હીન્દુસ્તાનમાં અને શેષ કરી ગુજરાતમાં કબર પુજનનો તથા ગેરૂલ્લાહની મદદ માગવાનો ઘણોજ રીવાજ પડી ગયો છે અને તેઓને સમજાવવાનું કોઇ સાધન ગુજરાતીમાં નહીં હોવાથી તેણે આ રીસાલાનો તરજુમો સ અને ચાલુ ગુજરાતીમાં કર્યો છે. અલ્લાહ એને કબુલ કરી લોકોપયોગી કરે. અને જેવી તરેહ બીજા ગ્રંથોથી લોકો લાભ લઇ રહ્યા છે તેમ આનેથી પણ લાભ લે. જો એક મુસલમાન પણ એ રીવાજથી બચશે તો તેનું કલ્યાણ થશે. મૌલવીઓ માણસોના ધર્મ સંબંધી હકીમો અને વૈદો જેવા છે. એટલે જેવી બીમારી જોવી તેવો ઇલાજ કરવો જોઇએ. પણ અફસોસ કે હમણાના વાએજો, કીસ્સાઓ તથા વલીયોની કરામતોને બ્યાન કર્યા કરે છે. પણ વલીઓના અમલો બ્યાન કરતા નથી. વલીઓની કરામત બરહકક છે પણ વાએજના અર્થ નસીહત તથા બોધના છે, તે પ્રમાણે જરૂરતનો ખિયાલ કરી વએજ કહેવી જોઇએ. મૌલવીઓ જો ખુદાનો ખોફ રાખી લોકોના બુરા ભલા કહેવાનો ખિયાલ નહીં રાખતાં સાફ નૈયતથી બ્યાન કરશે, તો ઇનશા-અલ્લાહ જલદી ફાયદો થશે. પણ અફસોસ કે તેઓ લોકોથી ડરે છે. જો તેઓ મજાલેસુલ અબરારની એક એક મજલીસ બ્યાન કર્યા કરે તો લોકોને ઘણો લાભ થાએ અને તેઓને પણ સેહેલ પડે. આ રિસાલો હું ધારૂં છું કે ઘણો ઉપયોગી થશે.[1] એમાં કર્તાએ ઘણી સફાઇથી શિરકનું બ્યાન કીધું છે અને તેની સાથે બીદઅતીઓ તથા કબરપુજકોના શુબહોનો જવાબ પણ છે. એટલે વાંચનાર સાહેબોને વાંચતાં કંઇ શક પડે તો ધીરજ રાખી આખો રિસાલો વાંચવો.[2] ખુદા ચાહશે તો તેઓનો શક દુર થશે.

એમાં વલીઓની કરામત કર્તા સાફ માને છે તેમ મુરદાંને સવાબ પોહોંચાડવા ખુદા વાસ્તે કંઇ ખેરાત કરે તો તેનો સવાબ મુરદાંને પોહોંચે છે[3] તેને તથા બુજરૂગોનો વસીલો પકડવાને પણ કર્તા માને છે. અને કેમ ન માને, એના કરતા મૌલવી ખુર્રમઅલી હનફી મજહબના મોટા વિદ્વાન વલીકામેલ છે, મશારેકુલ અનવારનો તરજુમો એવણ સાહેબે કર્યો છે. તેનાં ફાયદામાં હનફી મજહબના મસલાની દલીલો ઘણી સારી રીતે બ્યાન કરી છે. તથા દુર્રૂલ મુખતારનો તરજુમો એવણે કર્યો છે. એ સીવાય બીજી ઘણી કીતાબો લખી છે અને તે સર્વ ચાલુ છે, ખુદા એવણને જઝાએ ખેર દાએ. અને ખુદા એવણનો ફેજ જારી રાખે. મારાં મોટા નસીબ કે ખુદાએ મને આ રીસાલાના તરજુમાની તોફીક આપી. ઓ અલ્લાહ હું સખત છું, મને નરમ કર. અને હું નીર્બળ છું, મને કવી કર. અને હિદાયત આપવા પછી મારા દિલને તું સંભાળી રાખ. અને ખાતેમા ખેર કર. આમીન વસલ્લલ્લાહો અલન-નબી.

---

[1] ખુદાએ ભાષાંતર કર્તાની આશા પુરી પાડી જેથી તેણે આ રિસાલાને ચોથીવાર બહાર પાડયો છે. ખુદા વધારે લોકોપયોગી કરે આમીન.

[2] રીસાલાની સમાપ્તીમાં કર્તાએ કેટલાક લાભ અને ફાયદા લખ્યા છે તે ધ્યાનમાં રાખતાં કેટલીક શંકાઓ દુર થશે.

[3] મરેલાને સવાબ પોહોંચાડવાની નૈયતથી ખુદા વાસ્તે કંઈ ખેરાત કરવી કે કઇ નફલ સારૂં કામ કરવું તેનો સવાબ તેને પુગે છે એ સુંનત જમાઅતનો અકીદો છે. પણ જો કોઇના દીલમાં એમ હોય કે જો હું મરેલાના પાછલ ખેરાત અથવા ખરચ નહીં કરીશ તો લોકો મને બોલશે. તો તો તે ખેરાતનો સવાબ નહીં પોહોંચતાં ઉલટો ગુનેહગાર થાય છે. વળી મરેલાને સવાબ પોહોંચાડવા દિવસોનું મુકર્ર કરવું એ હિન્દુઓની ચાલ છે એને શરીઅત ના પાડે છે. હદયતુલ હરમેનના પૃષ્ટ ૫૯માં દિવસ ઠેરવવાની સાબિતીમાં જે કીસ્સો ફતાવા ઓઝ જન્દીથી નકલ કર્યો છે એ બનાવટી છે તથા એ ફતાવો મુલ્લા અલીકારીનો રચેલો છે એમ જે તે રિસાલામાં લખાયું છે તે પણ જુઠ છે, મજકુર રિસાલામાં ફતાવા ઓઝજન્દીથી જે કીસ્સો નકલ કર્યો છે તેનું ખોટારૂં મૌલવી અબદુલ હેય લખનવવાળા સાહેબે પોતાના મજમુએ ફતાવા છપાયલા અને ૧૩૦૯ના પુ. ૨, પૃ, ૧૭૫, ૩૬૨માં બયાન કીધું છે. ગુ. મો.

નસીહતુલ મુસલેમીન

નસીહતુલ મુસલેમીન

ખુદાના નામથી જે મોટો મહેરબાન રહમ કર્તા.

સુબહાન-લ્લાહ ! આહા, શું તારી શાન છે કે, કોઇની મદદ વગર આટલા મોટા આસમાનને અને જમીનને કેવી ખુબસુરતી સાથે પેદા કીધાં અને કોઇ નબીને કે કોઇ વલીને પોતાના કારખાનામાંથી કાંઇ પણ અખત્યાર આપ્યો નહિ. ઓ ઇલાહી તારા એહસાનના હજારો હજાર શુકર, કે તેં અમને કુરઆન અને હદીસથી પોતાની તોહીદને સમજાવી. અને શીરકની આફતથી કે જેમાં એક જગત સપડાયલું છે તેથી ફકત તારા કરમથી અમોને બચાવ્યા. અને હઝરત મોહમ્મદ સલ્લ-લ્લાહો અલેહે વસલ્લમની સીધી રાહ ઉપર ચલાવ્યા. ઇલાહી! આ રસુલે મકબુલ ઉપર દુરૂદ અને રહમત મોકલ કે જે તેવણને માર્ગે ચાલ્યો, તેણે પોતાને વાસ્તે દોજખની આડ કીધી અને જે પોતાના બાપદાદાની જહાલતની રાહ ઉપર અડી ગયો, અને તેમની હદીસને ન માની તો

તેણે પોતાની આકેબત ખરાબ કીધી. અને તેવણુની આલ ઉપર રહમત મોકલ કે જેઓ તારા હુકમને તાબે રહ્યા છે, તે એટલાં સુધી કે પોતાના જાનને તારા માર્ગ ઉપર કુરબાન કર્યા. અને તેવણુના નેક સહાબીઓ ઉપર (રહમત મોકલ) કે જેઓએ શિરક મુકાવી લાખો લોકોને મુસલમાન કર્યા.

એ સર્વ પછી સાંભળવું જોઇએ કે, હમણા હિંદુસ્થાનમાં એક અજાયબ જાતની બલા ફેલી છે કે, ઉમ્મતે મોહમ્મદીઆના ઘણા લોકો શિરકમાં સપડાયલા છે. પણ ઘણા મુસલમાનો બાપડા બેઅકલી અને નાવાકેફીને લીધે લાચાર છે. એ માટે સેવક **ખુર્રમઅલી** આજેજ (નિર્બળ) ના દિલમાં આવ્યું કે આ શિરકની બુરાઇ કુરઆન શરીફથી સાબેત કરીએ. અને દરેક આયતનો તરજુમો હિંદી ભાષામાં સાફ આછી રીતે કરીએ કે, જેથી જગતના બધા લોકોને ફાયદો થાએ. અને જે મુસલમાન ભાઇઓ અરબી ભાષા જાણતા નથી, તેઓ એને સમજીને શિરકની આફતથી બચે. અને પોતાના પેગમ્બરનો રસ્તો અખત્યાર કરે. અને જે કોઇ એને પણ સમજે અને નહિ માને તે પોતાનું માથું ખાએ, કબરમાં તે પોતેજ તેને જણાઇ જશે. **સાંભળી રાખો.**

અલહમ્દો લિલ્લાહ કે સને ૧૨૩૮ માં આ રીસાલો બન્યો. અને એનું નામ **નસીહતુલ મુસ્લેમીન** રાખ્યું. અને એની બધી મતલબો પાંચ ફસલમાં લખી છે. પહેલી ફસલમાં એનું બ્યાન છે, કે શિરક કોને કહે છે. બીજી ફસલમાં શિરક કરનારાઓની બેવકુફાઇનું બ્યાન છે. ત્રીજી ફસલમાં તે ચીજોનું બ્યાન છે કે, જે ચીજને ખુદાએ પોતાના માન માટે ખાસ મુકરર કરી છે. અને તે વગર બીજાને કરવી દુરસ્ત નથી. ચોથી ફસલમાં શિરકની રસમોનું બયાન છે. પાંચમી ફસલમાં શિરકની બુરાઇ અને શિરક કરનારાઓની સજાનું બ્યાન છે.

ઇલાહી! અમારા ઉપર તથા મુસલમાન ભાઇઓ ઉપર એવો કરમ કર કે દરેક ચીજનો તનેજ માલિક તથા મુખત્યાર જાણીએ, અને એને સમજીને તારા વગર કોઇથી ગરજ માગીએ નહિ. તું દુઆઓનો કબુલ કરનાર છે. બે રહમતેક યા અરહમર્રાહેમીન.

પેહેલી ફસલ.

શિરક કોને કહે છે તેનું બ્યાન એમાં છે.

તોહીદ હિંદી જુબાનમાં એક જાણવાને કહે છે. અને શિરક સાથી (અથવા ભાગીદાર) કરવાને કહે છે. પ્રથમ મુસલમાન ઉપર એજ ફરજ છે કે, તે ખુદાની તોહીદને જાણે અને શિરકથી બચે. તોહીદ એનું નામ નથી કે, જીભાંથી ખુદાને એક કહે અને પોતાની હાજતો, અને મતલબોને માટે પેગમ્બરો અને પીરોની માનતા માને. એનુંજ નામ તો શિરક છે. પણ તોહીદના અર્થ આ છે કે, માત્ર ખુદાનેજ દરેક ચીજનો માલિક તથા મુખત્યાર જાણે. અને એમ સમજે કે, તેના સિવાય ફરી તે પીર હોએ કે પેગમ્બર હોએ, ફીરસ્તો હોએ કે શહીદ હોએ, કોઇને જરા પણ તેના કારખાનામાં અખત્યાર નથી. તેની રૂબરૂ સર્વ બેઅખત્યાર અને આજેજ છે. અને શિરક એનું પણ નામ નથી કે ખુદા વગર બીજા કોઇને આસમાન જમીનનો માલીક (તથા પેદા કરનાર) જાણે. કેમકે એ તો કોઇ મુશરેક અને કાફર પણ કહેતો નથી. તેઓ પણ આજ કહે છે કે, દરેક ચીજનો ઉત્પન્ન કરનાર ખુદા છે, પણ શિરકના અર્થ આ છે કે, ખુદાએ જે કેટલીક ચીજો પોતાને વાસ્તે ખાસ મુકરર કરી છે, તેમાં બીજાઓને પણ ભેળવા. જેમકે વરસાદ વરસાવવો, રીજક આપવો, માંદાને સાજા કરવાં; આફતો, બલાઓથી બચાવવું, ઓલાદ આપવી, ગેબની વાત જાણવી, દરેક જગ્યા હાજર નાજર રહેવું. લોકોની મદદ કરવી, અને જીવડાવવું, મારવું, એ બધાં ખુદાનાજ હાથમાં છે. એમાં બીજા કોઇનો અખત્યાર હોય છે એમ સમજવું તેજ શિરક છે. કે જેને મટાડવા કુરઆન મજીદ ઉતર્યું. અને ખુદાના પેગમ્બરો કાફરો સાથે લડતા હતા.

કુરઆન શરીફમાં હજારો જગ્યા એનું બ્યાન છે. જો બધી આયતો લખવામાં આવે તો આ કીતાબ મોટી થાએ. જેથી થોડી આયતોનું બ્યાન કરીએ છીએ કે; જે ચિત્ત રાખીને સાંભળવું જોઇએઃ—

ખુદાતાલા પોતાના નબી (સલ) ને ફરમાવે છે; " તું કહે (એ! મોહમ્મદ) કે, હું મારા જાનની ભલાઇનો તથા બુરાઇનો માલિક નથી. પણ ખુદા

જે ચાહે. અને જો હું ગેબની વાત જાણતો હોત તો ઘણી ભલાઇ મેળવતે. અને મને કદી બુરાઇ લાગતે નહીં. ૧ મારૂં કામ તો ઇમાનવાળા લોકોને (અજાબથી) બીહીવડાવવું છે, અને (સવાબની) ખુશ ખબરી સંભળાવવું છે." સુરા અરાફ ૭;૧૮૭.

ફાયદો—આ તો સર્વ જાણે છે કે, ખુદાનાં પેગમ્બરની બરોબર બીજો કોઇ ખુદાનો મકબુલ બંદો નથી. અને જ્યારે એમને પોતાના જાતી નફા નુકશાનનો કશો અખત્યાર નથી. તથા તેઓ ગેબની વાત જાણતા નથી તો, બીજા ઇમામ અને પીર કઇ ગણતરી અને હિસાબમાં છે. આ આયતથી સાફ જણાય છે કે ખુદા સિવાય બીજા કોઇથી મદદ માંગવી અને ગરજન માગવી નહિં જોઇએ. ૨ ફરી તે પીર હોએ, અથવા પેગમ્બર હોય; વલીઓ હોય, અગર શહીદ હોએ.

સવાલ—કટલાક લોકો કહે છે કે, ખુદાના પેગમ્બરે ઘણી ચીજોની ખબર આપી છે કે, આવતા વખતમાં આવી રીતે થશે. તો જો તેવણુને ઇલમે ગેબ નહોતો તો, કેમ કરીને ખબર આપી. અને વલીયોનો પણ એવોજ હાલ છે. જુઓ! ફલાણા બુજરગે કહ્યું હતું કે, અમે ફલાણે દિવસે મરીશું; ને તેમજ થયું. અને કોઇને કહ્યું હતું કે, તને ચાર છોકરા થશે તો ચારજ થયા. એનો **ઉત્તર** આ છે કે, આ તેવણુને ખુદાના બનાવવાથી જણાયું હતું; એને ઇલમે ગેબ કહેતા નથી. જેટલું અલ્લાહે બતાવ્યું તેટલો હાલ તેમને જણાયો. તેથી વધારે તેમણે કદી જાણેલું નહિં. પ્રખ્યાત વાત છે કે, હજરત યાકુબ (અલે) યુસોફ (અલે)ના ગમમાં રડયા કરતા હતા. ૩ પણ તેવણુ કયાં છે તે જણાયું નહોતું. જ્યારે હજરત યુસોફ મિસરના બાદશાહ થયા ત્યારે તેમને ખબર માલુમ થઇ. જો પહેલાંથી જાણતે તો શા માટે રડતે? કાફેરોએ હજરત આયશાના ઉપર તોહોમત મુકયું હતું જેથી હજરત (સલ)ને ઘણી આપદા પડી હતી. ઘણા દિવસો પછી જ્યારે ખુદાએ કુરઆનમાં ફરમાવ્યું કે, આયશા (રદી) પાક છે, ત્યારે હજરતને ખબર થઇ. જો આગળથી જાણતે તો શા માટે ગમ રાખતે? તો જ્યારે પેગમ્બરોની આવી હાલત છે; તો વલીયોની શી પદવી. દરેક ચીજનો હાલ જાણવો એ માણસનું કામ નથી. એ તો ખુદાના હાથમાં છે. અને આ જાણવું જોઇએ કે, અમારા પેગમ્બર (સલ)ના બે કામ છે. એક દુનિયામાં હિદાયત કરવી, અને બીજું આખરતમાં ગુનેહગારોની શફાઅત કરવી. તો એ બંને કામમાં પણ ખુદા તાલાએ હજરત (સલ)ને બીલકુલ અખત્યાર આપ્યો નથી. ખુદાતાલાએ કહ્યું; "ઓ મોહમ્મદ તું જેને દોસ્ત રાખે છે તેને હીદાયત કરી શકતો નથી. પણ અલ્લાહ જેને ચાહે છે તેને હીદાયત કરે છે. અને માર્ગે આવનાર (હિદાયત પામનાર) ને તે સારી રીતે જાણે છે." સુરા કસસ ૨૮;૫૮.

ફાયદો—ત્યારે તો હજરત (સલ)નું કામ માત્ર હક વાતનું બ્યાન કરવું હતું. અને જો (તેવણુનાં) અખત્યારમાં હીદાયત હોત તો અબુ જહલ પણ મુસલમાન થાત. અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું; "કોણ એવો છે કે, જે તેના હુકમ વગર તેની પાસે શફાઅત કરે." સુરા બકર ૨;૨૫૪.

૧ લાભ મેળવવો અને બુરાઇથી બચવું એ જાણ થવા ઉપર અટકેલું છે, ફરી તે આપો આપ જાણે અથવા જણાવ્યાથી જાણે. તો જો નબી સાહેબને દરેક ચીજ જણાવેલી હોત તો આ વાકય કદી કહેવાતે નહીં. ગુ. મો.

૨. પંદનામામાં શેખ ફરીદુદ-દીન અત્તાર (રહ) કહે છે.

શેર

"ગેર હકકરા હરકે ખાનદ એ પિસર"
"કીસ્ત દર આલમ અઝ ગુમરાહતર."

અર્થ—ઓ છોકરા જે કોઇ ખુદા વગર બીજાને પુકારે અને તેની યાદ કરે અને તેથી પોતાની મતલબ માગે તેથી વધારે ભટકેલો જગતમાં બીજો કોણ છે? વળી બીજી જગ્યાએ તેવણુ કહે છે.

શેર

"દર બલા યારી મખાહ અઝ હિચ કસ"
"ઝાંકે નબોવદ જુઝ ખુદા ફરયાદ રસ."

અર્થ—કોઇ સખ્સથી બલાઓ વિષે મદદ નહીં માગ. કેમકે ખુદા વગર ફરયાદને પોહોંચનાર કોઇ નથી.

મનસવીની બેતો.

"ચું કે ગમ બીની તો આંરા યાદ કુન
પેશે આં ફરયાદ રસ ફરયાદ કુન.
જુઝ ખુદા કસ નેસ્ત બરતો મેહરબાં
દીલ મદેહ ગેરજ ખુદાવંદે જહાં."

અર્થ—જ્યારે તું ગમ જુએ તો તેને યાદ કર ને તે ફરીયાદ સાંભળનારની આગળ ફરીયાદ કર. ખુદા સિવાય કોઇ તારાપર મેહેરબાન નથી જહાનના ખુદા સિવાય બીજા કોઇને દીલ આપ ના. ગુ. મો.

૩ કેટલાકો કહ્યાં કરે છે કે લોહે મહફુજને વલીયો જોયા કરે છે અને તેમાં બધી થએલી અને થનારી વસ્તુઓ લખાયલી છે તો તે સર્વને જાણનાર તેઓ થયા. એનો જવાબ કે હજરત યાકુબ પેગમ્બર હતા તેવણુને પોતાના છોકરાનો હાલ કેમ જણાયો નહી. શું પેગમ્બરો વલીયોથી ઉતરતા છે?

ફાયદો—એટલે અલ્લાહ તાલાનો હાલ બાદશાહ જેવો સમજવો નહિ. કે બાદશાહ જેના ઉપર ગુસ્સે થાય છે, તો અમીર (વઝીર) તેને બચાવી લે છે. અને તેનો જીવ અગરજેન નહિ ચાહતો હોય તો પણ તે તેની ખાતર રાખે છે. કેમકે બાદશાહ જાણે છે કે, જેન હું તેની ખાતર નહિ રાખીશ, તો અમીર વઝીર મુલકમાં બગાડ કરશે. પણ અલ્લાહને તો પોતાના કામમાં બીજા કોઇની પરવા નથી. ૧ તેની રૂબરૂ પેગમ્બરો અને વલીયોની શી તાકાત કે, તેઓ તેના હુકમ વગર શફાઅત કરે. અમારા હજરત (સલ) પણ જ્યારે ખુદાનો હુકમ મેળવશે, ત્યારે કયામતને દિવસે શફાઅત કરશે.

ફાયદો—અલ્લાહો અકબર ! આ જગવાએ અલ્લાહ તાલાની સાહેબી અને મોટાઇ સમજાય છે કે; તે કેવો જબરદસ્ત અને બેપરવા માલેક છે. કે, કોઇ ફીરસ્તા યા પેગમ્બરને પણ કોઇ ચીજનો અખત્યાર આપ્યો નહિ. પણ દરેક ચીજ પોતાના સ્વાધીન રાખી છે. (તેના) હુકમ વગર એક ટીપું પણ આકાશમાંથી નીચે પડી શકતું નથી. આ વખતના અણસમજ (નાદાન) લોકોએ, નબીઓ અને વલીઓ સાથે એવો નકામો અકિદો વધાર્યો છે કે, અલ્લાહની મોટાઇ અને માલેકી જેવી જોઇએ તેવી (તેઓના) દીલોમાં રહી નથી. દુનિયાની મુરાદો પણ તેઓથી માગે છે. અને જાણે છે કે, અમો ગમે તેટલાં પાપો કરીશું, તોએ તે આખેરતમાં સર્વ પાપોની માફી અપાવશે. અને જે ખરો હાલ હતો તે જણાઇ ગયો કે પેગમ્બરને પણ પોતાના જાનનો પણ કાંઇ અખત્યાર નથી. અને તેવાં પણ અલ્લાહ તાલાના હુકમ વગર માફ કરાવશે નહિ.

ઘણા લોકોથી સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, તેઓ કહે છે કે, છે તો એમજ કે અલ્લાહ સિવાય કોઇને કાંઇ અખત્યાર નથી પણ પીર, પેગમ્બરો અલ્લાહના મકબુલ બંદા છે તેઓ જે ચીજની અલ્લાહ તાલાથી અરજ કરે છે, તેને તે કબુલ કરે છે તેનો જવાબ આ છે કે, બેશક તેમની ઘણી ખરી દુવા કબુલ થાય છે. પણ તેમની દરેક દુવા કબુલ થતી નથી. હજરત નુહે (અલે) પોતાના દીકરા માટે દુઆ કીધી. અને હજરત ઇબ્રાહીમ (અલે) પોતાના બાપને માટે દુઆ કીધી. અને અમારા હજરતે (સલ) પોતાના કાકા માટે દુઆ કીધી (પણ) કોઇની દુઆ કબુલ થઇ નહીં. અને હુકમ થયો કે, જાહેલ બનો મા. આ બાબતમાં અમારી મરજી વિરૂદ્ધ દુઆ નહીં કરો. આથી સાફ જણાયું કે, તેમની પણ તેજ દુઆ કબુલ થાય છે કે, જે ખુદાની મરજી મુજબ હોય. જેન કે એ લોક પાક છે, તો પણ (ખુદાના) બંદા છે. તેઓનું અલ્લાહપર કાંઇપણ જોર નથી કે, જે ચાહે તે તેઓ કરે; અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું છે: "તેઓએ કહ્યું કે ખુદાએ દીકરો કરી લીધો છે. તેને છાજતું નથી. પણ તેઓ ઇજ્જતવાળા બંદા છે. તેનાથી (ખુદાથી) વધીને બોલતા નથી. અને તેઓ તેના હુકમ પ્રમાણે કામ કરે છે." સુરા અંબીયા. ૨૧;૨૬.૨૭.

ફાયદો—કેટલાક કાફરો પેગમ્બરોને અને ફીરસ્તાઓને અલ્લાહના છોકરાં કહેતા હતા. તો (તેણે) ફરમાવ્યું કે દીકરા નથી. એમ સમજો કે તેઓ મકબુલ તથા ઇજ્જતવાળા બંદા છે. પણ એ શકિત નથી કે વધીને તેઓ બોલી શકે અથવા વગર હુકમે કાંઇ કરે.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: "તેને જણાએલું છે જે તેઓની આગળ છે. અને જે તેઓની પાછળ છે. અને અલ્લાહ જેના પર રાજી હોય તેના સિવાય કોઇની તેઓ સીફારસ કે શફાઅત કરતા નથી. અને તેઓ તેની હેબતથી ડરે છે." સુરા અંબીયા. ૨૧: ૨૮.

ફાયદો—આ આયતથી સાફ જણાય છે કે, જે કોઇ પેગમ્બરની શફાઅતની આશા રાખે છે, તેને લાજમ છે કે પ્રથમ અલ્લાહને રાજી કરે. અને તેની રજામંદી શિરક તજવા વગર બનનાર નથી.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: "જે કોઇ તેઓમાંનો (ફીરસ્તા યા નબીમાંનો) કહે કે તેની નીચે મારી બંદગી છે, (એટલે અલ્લાહ પછી હું પૂજવાને લાયક છું) તો તેને અમો શિક્ષા આપીશું જહંનમની. એ ઇન્સાફોને (જાલેમોને) અમો એવીજ

૧ અલ્લાહ બેપરવા સર્વ જહાનથી છે. મુશ્કાઅલ ઇમરાન ૩:૯૭ સર્વજહાનમાં ચાર પેગમ્બર સરવ આવી ગયા ગુ. ના

(જહંનમની) શીક્ષા આપીએ છીએ." સુરા અંબીયા. ૨૧; ૨૯.

ફાયદે:—મુસલમાનો ખ્યાલ તો કરો કે, કુરઆનમાં ફીરસ્તા અને પેગમ્બરોનો આવો હાલ છે કે, અલ્લાહતાલાથી વધીને બોલી શકતા નથી. અને તેના જલાલ (મોટાઇ)ની રૂબરૂમાં ડરે છે. ખુદાની મરજી વગર કોઇની સીફારશ કરી શકતા નથી. અને આ વખતના જાહેલ મુસલમાન અદના અદના પીરોને માલીક અને મુખત્યાર સમજી સર્વ હાજતો તથા મુરાદો બેઓ પાસેથી માગે છે. અને પોતાના પીરોની શફાઅતની ઉમેદપર ખુદાના ગુનાહોથી ડરતા નથી. અને કેટલાક મરદુદ જાહેલ પીરજાદા કેટલુંક લઇને પોતાના મુરીદોના ગુનાહ બખ્શી દે છે અને માફીની સનંદ પણ લખી આપે છે. ખુદા તેઓપર લાનત કરો. તેઓએ તો શેતાનના પણ કાન કાપ્યા.

ખુદા તાલાએ કહ્યું: "અલ્લાહનેજ પોકારવુ સાચું છે. અને જે કોઇ તેના સિવાય કોઇને પોકારે તેઓ કંઇ પણ તેમના કામને પોહોંચતા નથી. પણ જેમ કોઇ પાણીના તરફ બંને હાથોને પસારી રાખે, કે તેના મ્હોંમાં આવી જાએ. પણ તે કદિ પોહોંચનાર નહિ. અને કાફરોનું પોકારવું ગુમરાહીમાંજ છે." સુરા રઅદ. ૧૩; ૧૪.

ફાયદો—એટલે જો તરસ્યો દરિયાને કિનારે હાથ પસારીને પાણીને પોકારે કે, એ પાણી તું મારા મ્હોંમાં આવી જા, તો તે કદી આવી શકશે નહીં. એવીજ રીતે જે લોકો અલ્લાહ વગર લોકોને પોકારે છે તેઓ પણ મદદ કરી શકતા નથી. એટલે અખત્યારીમાં બંને બરોબર છે. જેમ પાણીને આપો આપ મ્હોંમાં ઘુસવાની શકિત નથી, તેમજ અલ્લાહ તાલાના સિવાય બીજા કોઇને મદદ કરવાની શકિત નથી. સુબહાનલ્લાહ, અલ્લાહતાલા કેવી કેવી મીસાલો આપીને પોતાના બંદાઓને સમજાવે છે. જો કોઇ એથી પણ નહિ સમજે તો તે માણસ નહિ, પણ જાનવર છે.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: " અને જો અલ્લાહ તેને કાંઇ નુકશાની પહોંચવે તો તેને તેના વગર બીજું કોઇ મટાડનાર નથી, અને જો તે તેને કાંઇ ભલાઇ પહોંચવે, તો તે દરેક ચીજ ઉપર શકિતવાન છે. અને તેજ પોતાના બંદાઓ ઉપર જોરાવર છે, અને તેજ ડહાપણવાળો છે. અને ખબરદાર છે. "[1] સુરા અનઆમ ૬; ૧૭.

ફાયદો—અલ્લાહતાલા ફરમાવે છે કે, મારી આપેલી તકલીફને કોઇ દુર કરી શકતું નથી. આ વખતના નાદાન લોક મુશ્કેલીના વખતમાં ખુદાને છોડી તેના બંદાઓની મદદ માગે છે. કોઇ હજરત અબ્બાસની હાજરી માને છે, કોઇ શાહ અબદુલ હકકનો તોશો કરે છે, કોઇ શાહ મદારનો મલીદો ચહડાવે છે (પણ) આટલું તો જાણતા નથી કે, એ તો અલ્લાહના બંદા છે. તેમની શી શકિત કે, તેની આપેલી તકલીફને તેઓ ઉઠાવે. હા, કેટલાક જયારે ફારસીની એક બે કીતાબ ભણીને પોતાને ઘણા કાબેલ સમજે છે, તેઓ એમ બોલે છે કે, અમો પેગમ્બરો અને વલીયોથી જે મદદ માગીએ છીએ તે એટલા માટે કે, વારૂં, શીડી વગર શું કોઇ માળે ચહડી શકે છે ? અમીર વજીરના વસીલા વગર કોઇ બાદશાહ સુધી પહોંચે છે શું ? એનો જવાબ આ છે કે, બેશક શીડી વગર માળ ઉપર ચહડવું મુમકેન નથી. તેવીજ તરેહ રસુલના હુકમને માન્યા વગર અલ્લાહને મળવું મુમકેન નથી, અને અલ્લાહના રસુલનો પહેલો હુકમ આ છે કે અલ્લાહ વગર બીજા કોઇ પાસે મદદ ન માગો અને મુરાદો ન શોધો. હવે ખ્યાલ કરો કે, તમોએ શીડીને છોડી કે અમોએ? અને તમો અલ્લાહને બાદશાહના જેવો સમજો છો, તે ભુલ છે. કેમકે બાદશાહ દરેક જગ્યાએ દરેક મુલકમાં પોહોંચી શકતો નથી. હરકોઇની ગરજને પોતે એકી વખતે સાંભળી શકતો નથી, તે બીજા લોકોને કામ સોંપે છે, અને સલાહ લેવામાં વઝીરનો ગરજવાન છે. પણ અલ્લાહ તો મોટી કુદરતવાળો છે, અને સલાહ લેવામાં કોઇનો ગરજવાન નથી. દરેક જગ્યાએ હાજર નાજર છે. દરેકની વાત સાંભળે છે. અને દીલોનો ભેદ શુધ્ધાં જાણનાર છે. તેને શું પરવા કે તે કોઇને પોતાનું કામ સોંપે. અથવા કોઇથી સલાહ મનસુબો કરે. અને ફીરસ્તા કે પેગમ્બરને આ શકિત નથી કે, હુકમ વગર કાંઇ બોલી શકે. તે એકલો માલેક છે. જબરદસ્ત શકિતવાળો છે, તેનો કોઇ વઝીર નથી. અને ન નાએબ. સુબહાન—લ્લાહ ! તે પોતેજ

૧ આ આયતની તફસીર તોહફતુલ હિંદ ગુજરાતી પૃષ્ટ ૧૨૧માં વાંચવા લાયક છે.

જે ચાહે છે તે કરે છે. એટલા માટે તેના સિવાય કોઇને હાંક મારવી લાયક નથી એવી તરેહ જો રસુલ (સલ) પોકારે તો તેમને [ખુદાએ] જાલેમ કહ્યા છે. પણ એ ઘણા જાલેમ છે કે, એથી પણ બીહીતા નથી.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું:" અને અલ્લાહ સિવાય કોઇને નહીં પોકાર કે તે ન તારૂ ભલું કરે છે, અને ન તારૂં બુરૂં. ફરી જો તું કરશે તો તેજ વખત જુલમ કરનારાઓમાંથી થશે." સુરા યુનોસ ૧૦; ૧૦૫.

ફાયદો—જ્યારે હુકમ થયો કે, અલ્લાહ વગર કોઇને નહીં પોકાર તો એથી જણાયું કે લોકોની જે આ ટેવ છે, ઉઠતાં, બેસતાં કદમના સરકતાં "યા રસુલ-લ્લાહ" "યા અલી" "યા અબ્દુલ કાદેર જીલાની" "યા મખદુમ" કહે છે, અને તેઓને પોકારે છે. તો તે છાજતું નથી. તે વખતે મુનાસબ છે કે "યા અલ્લાહ" કહે. જેમ કે બીજી જગ્યામાં હકતાલાએ ફરમાવ્યું છે કે; "(મુસલમાનો) તે લોકો છે કે, ઉઠતાં બેસતાં અને લેટતાં અલ્લાહને પોકારે છે."[1] અને આ તો કેથે ફરમાવ્યું નથી કે, મુસલમાનો તે કે જેઓ ઉઠતાં બેસતાં "યા મોહમ્મદ" "યા અલી" કહે છે. મુસલમાનોને લાજમ છે કે, જે અલ્લાહ અને રસુલનો હુકમ હોય તે ઉપર ચાલે. પોતા તરફથી કાંઇ પણ વધારે નહિ. ઇસ્લામમાં ઘણી ખરાબી તો આથી આવી પડી છે કે, એ લોકો અલ્લાહનો, રસુલનો તો હુકમ દરિયાફ્ત કરતા નથી, ને પોતાની નાકેસ અકલ ઉપર ચાલે છે.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: "અલ્લાહનેજ સીજદો કરવો લાયક છે. તો અલ્લાહની સાથે કોઇને પોકારો નહિ." સુરા જીન્ન ૭૨;૧૮.

ફાયદો—આથી જણાયું કે: આ, જે લોકો છોકરાઓની બીમારીમાં અથવા સખ્ત મુસીબતમાં કહેવા લાગે છે કે: "યા અલ્લાહ, યા હુસેન ખબર લીજયો." તે દુરસ્ત નથી. આ વખત મદદ માગવાનો છે માત્ર અલ્લાહથીજ દોઆ માગવી જોઇએ. શું તમારા અલ્લાહથી કાંઇ કામ થઇ શકતું નથી કે; જેથી બીજાની પણ ગરજ પડી, શું બુરી આદત થઇ ગઇ છે કે; અલ્લાહની સાથે બંદાઓને મેળવી દે છે. કોઇ કહે છે. અલ્લાહ રસુલ તમારૂં ભલું કરે." કોઈ કહે છે. "અલ્લાહ મદાર તેરી મદદપર રહે." દાખલા તરીકે કોઇ શખ્સ તમોને માન દઇ ગાદીએ બેસાડે, અને તેજ જગ્યાએ તમારી સાથે તમારા ગુલામને બેસાડે; તો વારૂ શું તમો ખુશી થશો? જો જરા પણ અકલ હોય તો આની મતલબ સમજી લ્યો. નબી (સલ) સાહેબે ફરમાવ્યું છે કે, "જ્યારે તું કાંઇ માગવા લાગે તો અલ્લાહ પાસે માગ, અને જ્યારે તું મદદ માંગવા લાગે તો અલ્લાહ પાસેથી માગ."

કેટલાક શખ્સો આ જગ્યામાં શુબહ કરે છે કે, જો પાક ખુદા સિવાય બીજા કોઈ પાસેથી મદદ માગવી દુરસ્ત નહિ હોય, તો જોઇએ કે, હાકેમ આગળ ફરયાદ કરવી. હકીમથી ઇલાજ કરાવવો, નોકર યા ગુલામ પાસે પાણી માગવું. હાથમાં લાકડી રાખવી, પણ દુરસ્ત ન થાય. કેમકે એ કામોમાં પણ ખુદા સિવાય બીજી ચીજોથી મદદ માગવી છે. એનો **જવાબ** આ છે કે, હકતાલાએ એ ચીજોને એજ કામોને માટે કારણ (સબબ) ઠેરવી છે. પાણીને પીવાને વાસ્તે પેદા કીધું છે. અને દવાઓને બીમારીઓ માટે; પણ મદાર સાલારને એ માટે પેદા નહિ કર્યા કે, લોકોને અન્ન અને છોકરાં આપ્યા કરે. અને પેગમ્બરો તથા વલીયો સર્વ એ કામ કરતા હતા. એટલે હાથમાં લાકડી પણ રાખતા હતા. અને ઇલાજ પણ કરતા હતા. અને હકતાલાએ અમોને પણ એ કામોની મના કીધી નથી. મતલબ કે ઇસ્તેઆનત અને મદદ માગવી એવી તરેહની મના છે કે, જેમાં શિરક લાગુ પડે. અને નજર નિયાજ કરવાનો અને માનતા માનવાનો વખત આવે.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: "જેમની ખબર નથી એવાઓ માટે તેઓએ અમારી આપેલી રોજીમાંથી એક હીસ્સો ઠેરવ્યો છે. ખુદાની કસમ તમને પુછ કરવામાં આવશે, જેની કલ્પના કરતા હતા. તેની." સુરા નહલ ૧૬;૫૬.

ફાયદો—આ તે લોકોને માટે ફરમાવ્યું કે, જેઓ ખેતરમાં, જાનવરોમાં, અને સોદાગરીમાં અલ્લાહ તાલા સિવાય કોઈની નજર માનતા ઠરાવતા હતા. જેવી રીતે આગલા લોક (હતા) તેવા હમણા પણ મોજુદ છે. જાનવરોનો હીસ્સો (ઠેરવે છે) જેમ સૈયદ અહમદ કબીરની ગાય, શેખ સદદુનો બકરો, અને મદારશાહની મરઘી. અને ખેતરમાંથી તથા વેપારમાંથી પણ શાહ અબ્દુલ કાદેર જીલ્લાની અને મદારની ચપટી કહાડે છે, અને

[1] સુરા આલે ઈમરાન ૩:૧૯૧.

ઇમામ જામેન (રદી)નો પૈસો બાજુએ બાંધે છે. તો તેણે ફરમાવ્યું કે એ સર્વ અલ્લાહનો માલ છે. એમાં બીજા કોઇનો હક્ક નથી તેના હૂકમ વગર બીજા કોઇનો હીસ્સો પોતા તરફથી નહીં ઠેરવો, હા, આ બેશક દુરૂસ્ત છે કે, એને અલ્લાહની નજર કરો. અને તેનો જે સવાબ તમને મળે છે, તે તેમની રૂહને બક્ષી દો. પણ નામ ઠેરવવું કે આ ચીજ ફલાણા બુજરૂગની છે એ મના છે.

બીજી ફસલમાં શિરક કરનારાઓની બુરાઇનું બ્યાન છે.

અલ્લાહ તાલાએ ફરમાવ્યું છે; "તેઓ અલ્લાહના સિવાય જેને પોકારે છે, તેઓ કાંઇ પેદા કર્તા નથી. પણ ખુદ પેદા થાય છે. મુરદાં છે, અજીવ છે. અને તેઓને ખબર નથી કે, કયારે કબરોમાંથી ઉઠાવાઇશું." સુરા નહલ ૧૬;૨૦, ૨૧.

ફાયદો—આ જગ્યામાં હક્કતાલા મુશરેકોની હીમાકત અને નાદાની બ્યાન કરે છે. એટલે મદદ માગવા અને પોકારવાને લાયક તો તે શખ્સ છે કે, જેણે કાંઇ પેદા કીધું હોય; અને જીવતો પણ હોય; (પણ) મુશરેક એવા બેવકુફ છે કે, જે મરેલા છે જેમાં જીવ નથી અને તે બીજાને શું પેદા કરે; પણ પોતેજ પેદા થયલા એવાઓને પોકારે છે. એવીજ તરેહ અમારા જમાનામાં જાહેલ મુસલમાન મરેલા બુજરૂગોથી હાજત માગે છે. પણ સમજતા નથી કે, તેઓ પોતે પોતાના જીવવા મરવામાં બીજા કોઇના ગરજવાન છે. તે બીજાઓની શું મદદ કરશે. મીસલ છે કે, "પીર ખુદહી દરમાંદે શફાઅત કીસકી."

કેટલાક જાહેલ જે પોતાને લાયકીવાળા સમજે છે. તેઓ એમ કહે છે કે, ખુદાના પેગમ્બર (સલ) ના વખતમાં અરબના કાફેરો બુત પૂજતા હતા, અને તેમની મદદ માગતા હતા. તો અલ્લાહ સુબહાનહુ એ કુરઆનમાં બુતોની મદદ માગવાથી બેશક મના કીધી. પણ ઓલીયા અને અંબીયાઓથી મદદ માગવાની કાંઇ મના કરી નથી. એનો **જવાબ** આ છે કે, હક્ક તાલાએ જયાં શીરકની મના કરી છે. ત્યાં શબ્દ "મીનદુનીલ્લાહ"નો ફરમાવ્યો છે. એટલે ખુદાના સીવાય કોઇની મદદ ન માગો. અને કોઇને નહીં પૂજો. તો એમાં સર્વ બુત, વલીયો અને અંબીયાઓ પણ આવી ગયા, પણ કોઇ આયતમાં એમ ફરમાવ્યું નહી કે, તમો પોતાની હાજતો બુતોથી નહીં માગો. અને મારા પીર પેગમ્બરોથી માગો. પણ તેમ ન કરતાં પોતાની પાક જાત વગર બીજો કોઇ પણ હોય તે સર્વથી (મદદ માગવાની) મના કીધી છે. અને મદદ તો તેથી માગે કે, જેને કાંઇ પણ અધિકાર હોય. પણ હક્કતાલા તો પહેલી આયતમાં સાફ બ્યાન કરી ચુકયો છે કે, પેગમ્બર જેવાને પણ પોતાના જાનનો પણ કાંઇ અધિકાર નથી. બાપડા મદાર સાલરાને કોણ પૂછે. અલ્લાહની સામે આજેજ થવામાં, અખત્યાર થવામાં, અમો, વલી, અને પેગમ્બર સર્વ બરાબર છીએ. હા, રૂતબામાં ઘણો ફરક છે. તેઓ (ખુદાના) મકબુલ છે, અમો ગુનેહગાર છીએ. તેવણ અમારા નબી, સરદાર છે, અને અમો તેમની ઉમ્મત ફરમાબરદાર છીએ. જેમકે અદના સિપાઇ અને સુબેદારના રૂતબામાં આસમાન જમીનનો ફરક છે. પણ નોકર થવામાં બન્ને બરાબર છે.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: "હવે કુફ્ર કરનારાઓ શું સમજી ગયા છે કે તેઓ મારા સિવાય મારા બંદાઓને હીમાયતી કરે છે. અમોએ કુફ્ર કરનારાઓ માટે દોજખની મહેમાની તૈયાર કીધી છે." સુરા કહફ ૧૮;૧૦૨.

ફાયદો—હજરતના વખતમાં કાફરો બે તરેહના હતા. તેમાંના ઘણા બુતોને પૂજતા હતા. અને કેટલાક પેગમ્બરોની રૂહને જેમકે હજરત ઇસા અને હજરત ઓજેર (અલે) ની રૂહને પૂજતા હતા. અને તેથી મતલબો માંગતા હતા. તો અલ્લાહતાલાએ બંનેને કાફર કહ્યા, અને એ આયતમાં તેઓને ગુસ્સાથી ફરમાવ્યું કે, એ લોક ઘણા બેવકુફ છે. મારા બંદાઓને મારા સિવાય પોતાના હીમાયતી ઠેરવે છે. એટલે વલીયો અને પેગમ્બરો જો કે, પાક લોક છે. પણ આખર મારા બંદા છે, મારા છતાં તેઓથી હિમાયત ચાહવી કયારે લાયક થાય? વારૂં, ધ્યાન તો કરો કે, મીયાં (માલેક) છતાં મીયાંની ચીજને તેના ગુલામ પાસે માગવી એ કેવી મોટી નાદાની છે. પણ એમ જાણવું જોઇએ કે, વલીયો અને ન-

બાયોનો એક તરેહનો વસીલો પકડવો દુરૂસ્ત છે. ખુદાની હજુરમાં એમ અરજ કરે કે, "ઇલાહી મોહમ્મદ મોસ્તફા (સલ) ની તોફેલથી યા અલી મુરતજાના તસદદોકથી મારી ફલાણી હાજત પુરી કર." એ તરેહ વગર હરગીજ દુરૂસ્ત નથી.

અલ્લાહ તલાએ કર્યું: "ઓ લોકો ! એક મીસાલ (દષ્ટાંત) કહેવાઇ છે, તેને સાંભળો. ખુદા વગર જેને તમો પોકારો છો તેઓ એક માખી પણ બનાવી શકતા નથી. જો તેઓ બધા ભેગા થાય તોએ. અને જો માખી તેઓ પાસેથી કાંઇ છીંનવી લે તો તેથી તેઓ તેને છોડાવી શકે નહિ. માગનારાઓ અને જેની પાસેથી માગે છે (તે બંને) કમજોર છે. અલ્લાહની કદર જેવી જોઇએ તેવી તેઓએ બુઝી નથી, બેશક અલ્લાહ જોરાવર જબરદસ્ત છે." સુરા હજ્જ ૨૨;૭૩,૭૪.

ફાયદો—એટલે જે લોક અલ્લાહ વગર બુતોથી યા પીરોથી મુરાદો માગે છે. (તેઓ વિષે) અફસોસ છે કે; અલ્લાહની કદર જેવી જોઇએ તેવી તેઓ સમજતા નથી, જો સમજતા હોત તો અલ્લાહ જેવા જબરદસ્ત જહાનનાં પેદા કરનારના છતાં આ બીચારા બેતાકાતવાળા, કે જેઓથી એક માખ જેવી બની શકતી નથી, તેઓ પાસેથી શા માટે હાજતો માગતે. જે કોઇ બાદશાહના છતાં ફકીર પાસે ભીખ માગે તેની સમજ ઉપર ખાક પડો.

અલ્લાહ તાલાએ કહ્યું: "અને જે લોક અલ્લાહ વગર શરીકો (ભાગ્યાઓ)ને પોકારનાર છે. તેઓ ખ્યાલોનીજ પાછળ પડયા છે. અને તેઓ અટકળોનેજ દોડાવે છે." સુરા યુનોસ ૧૦;૬૫.

ફાયદો—એટલે જે કોઇ અલ્લાહ વગર બીજા કોઇને મદદ માટે પોકારે છે, તેઓ તદન અકલથી ખાલી છે. (અકલ વગરના છે) બુત પૂજકો આટલું તો સમજતા નથી કે, આ બુત તો પથ્થર છે, એઓની આગળ જે ગાય છે, વગાડે છે અને હાજતો માગે છે, પણ તેઓ શી રીતે સાંભળશે ? પોતે (બુતો) તો (અમુક) જગ્યાથી હાલી ચાલી શકતા નથી. તેઓ અમારી મદદ શું કરી શકશે. એવીજ તરેહ જાહેલ મુસલમાનોને ગાંડપણ લાગ્યું છે કે, બુજરગોની કબરોને પૂજવા લાગ્યા છે. અને એઓ સમજે છે કે નબીયો, વલીયો ખુદા તાલાના કારખાનામાં મુખ્તીયાર છે, જેને ચાહે છે તેને આપે છે. આ સમજતા નથી કે તે બંદાઓ પોતે દરેક ચીજમાં ખુદાતાલાના મોહતાજ હતા. તેઓ કયાંથી મુખ્તીયાર થઇ ગયા. અને એવીજ તરેહ કેટલાક મરદોએ અને ઓરતોએ પોતાના ખ્યાલથી જીન્ન, પરીને તરાસ્યા (કલ્પયા) છે. દરિયાપરી, શાહપરી, આસ્માનપરી, એવાં એવાં તેઓનાં નામ પાડયાં છે. જો કોઇ એ અહમકોને પુછે કે, તમોએ શું તેઓને તમારી આંખોથી જોયાં છે. અથવા શું ખુદા, રસુલે તમને બતાવ્યાં છે? તમો તેને કયાંથી સમજ્યા કે તેઓને પૂજવા લાગ્યા. આ જગ્યાથી જીન્નોની હસ્તિનો ઇનકાર કોઇ સમજે નહિ. કેમકે જીન્નોની હસ્તિની સાબેતી તો કુરઆનથી છે પણ શાહપરી, આસ્માનપરી જે નામો પોતાના તરફથી ઠેરવ્યાં, અને તેની માનતા માને છે, તેમાં તકરાર છે. એવીજ તરેહ હિંદુ, જાહેલ મુસલમાનોની ઓરતો, અને કેટલાક જાહેલ મુસલમાન ઓરતના ગુલામ શીળીની બીમારીમાં પોતે પણ બુત પૂજે છે, અને બ્રાહ્મણને પણ બોલાવે છે. અને જો એમ થયા કરત કે, મુસલમાનોના છોકરાં શીળીના રોગમાં મર્યાં કરતે, અને હિંદુઓના જીવ્યા કરતે તો છોકરાંવાળો મુસલમાન બુત પૂજવા વગર શાયદ બાકી રહેતે. આ સમજતા નથી કે, જેવી ગરમીની બીજી બીમારીઓ છે તેવી શીળી પણ છે. આને અને મુરદારદેવી ભવાનીને સંબંધ શો ? મતલબ કે અલ્લાહ તાલાએ સાચું ફરમાવ્યું છે કે, જે લોકો શિરક કરે છે, તેઓ મોટા ગધેડા હોય છે. તેઓ ફકત પોતાના વહેમ અને ખ્યાલ પર ચાલે છે. તેઓની પાસે ન કોઇ દલીલ છે, અને ન કોઇ સનદ છે. હકીકતમાં જો એઓ અહમક ન હતે તો ખુદા જેવા માલીકને મુકી અહીં તહીં કેમ ભટકતે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: 'તું કહે (ઓ મોહમ્મદ (સલ) મુશરેકોને) વારૂં જુઓ તો અલ્લાહ વગર જેને તમે પોકારો છો. મને તમે દેખાડો કે, તેઓએ જમીનમાં શું પેદા કર્યું છે ? શું આસ્માનમાં તેઓનો ભાગ છે? આ કુરઆન પહેલાની કોઇ કીતાબ અથવા ચાલ્યો આવેલો ઇલમ તમો મારી પાસે લાવો. જો તમો સાચા છો." સુરા અહકાફ ૪૬;૪.

ફાયદો—જેમ આ લોકથી આ પુછાયું

હતુ તેમ આ વખતના લોકોથી પુછવું જોઇએ કે, અકલની આગળ તો તેથી માંગણી કરીએ કે જેની જાહેરમાં કંઇ કુદરત પણ દેખાતી હોય; તમો જે ઇમામ, પીરથી મદદ માંગો છો તે શું સમજીને? વારૂ બતલાવો કે હજરત અબ્બાસે (રદી) કયુ આસ્માન પેદા કીધું ? અને અબ્દુલ કાદેર જીલાનીએ (રહ) કયો દરિયો વહેતો કીધો ? અને સૈયદ સાલારે (રહ) કઈ માખી બનાવી ? અને શાહ મદારે (રહ) કઇ કીડી પેદા કીધી ? અને જ્યારે એઓથી કાંઇ બની શકતું નથી તો પછી તમો કેમ ગુમરાહ થયા ? અને કેમ તેઓથી મુરાદો માંગવા લાગ્યા. અને કુરાન મજીદથી કઇ કીતાબ વધારે છે કે, જેપર તમો ચાલો છો ? અથવા આ બુજરૂગોએ તમને કહ્યું છે કે, અમો મોટી કુદરતવાળા છીએ: અમારાથી તમારી હાજતો માગ્યાં કરજો, અમારા ઝણ્ડા, નિશાનો ચહડાવ્યા કરજો, ખુદા વાસ્તે જરા તો આંખો ખોલો, હોશ સંભાલો, તમારી પાસે એ વિષે કાંઇ સનદ છે ?

ઘણા નાદાનો એવી વાત સાંભળીને કહે છે કે, અમો જો અમારા પીરોથી માંગીએ છીએ તો અમારી ગરજ સરે છે. જુઓ ફલાણી વખતે અમોએ શાહ મદારથી છોકરો માગ્યો હતો તો અમોને મળ્યો, અને એકવાર નાવડી ડુબવા લાગી તો અમોએ સૈયદ સાલારને બુમ પાડી તો તેવણે બચાવી લીધા. તો એવી વાતોથી અમોને જણાયું કે, તેઓને મોટી કુદરત છે. એનો જવાબ આ છે કે, જેવી રીતે તમોં કહો છો તેવી રીતે હિંદુઓ પણ કહે છે કે, જે મુરાદો અમો ભવાની દેવીથી માંગીએ છીએ તો તે અમોને મળે છે. તો જોઇએ કે તેને પણ તમો પૂજો કે, જેવી તમારા પીરોને કુદરત છે તેવી બુતોને પણ છે. ઇલાહી તોબા ! શૈતાને કેવા ગુમરાહ કર્યા છે કે, અસલ વાતને તદન સમજતા નથી. પણ તેની આવી તરેહની મીસાલ છે કે. જેમ એક નાનો છોકરો દુધ પીવાને લીધે પોતાની દાઇ સાથે હળી ગયો છે. મીઠાઇ વગેરે જે ચીજને તે છોકરાનો જીવ ચાહે છે તે પોતાની દાઈને કહે છે. અને બાપ જાણે છે કે, દાઇ દરેક ચીજ કયાંથી લઇ શકશે. જેથી તે પોતે તેને લઇ આપે છે. એ છોકરો સમજે છે કે મને મારી દાઈએ આપ્યું. તો એવીજ તરેહ અલ્લાહની તો પોતાના બંદા ઉપર બાપથી પણ વધારે મહેરબાની છે. અને તેની હાજતોને ખુબ જાણે છે. જેથી તે પોતાના કરમથી બર લાવે છે. કમબખ્ત હિંદુ તેને બુતોથી સમજે છે. અને જાહેલ મુસલમાન પોતાના પીરોથી. પણ મુનસફીની વાત આ છે કે, "જેનું ખાઇએ તેનુ ગાઇએ."

અલ્લાહ તઆલાએ કહ્યું: અલ્લાહ સિવાય એવાને જે પોકારે કે, તે તેની ફરીયાદને કયામત સુધી પોહોંચે નહિ. તેથી વધારે ગુમરાહ કોણ છે ? અને તેઓ તેઓના પોકારથી અજાણ છે. અને જ્યારે (કયામતમાં) લોકો જમા થશે તો તે બુતો વગેરે) તેઓના દુસ્મન થશે. અને તેઓના પૂજવાથી નકાર કરનાર થશે " સુરા અહકાફ ૪૬; ૫.

ફાયદો એટલે અલ્લાહ સિવાય કોઇને કંઇ અખ્તીયાર નથી. ત્યારે જે લોકો બુતો અને બુજરૂગોની પાસે માંગે છે, તેઓ જો કેયામત સૂધી પોકારયા કરે તો તેઓથી કાંઇ બનવાનું નહિ. અને મદદ તો તે શખ્સ કરે કે, જેઓને એમના હાલની કાંઇ ખબર હોય; તો અલ્લાહતઆલાએ ફરમાવી દીધું કે, તેઓને આ લોકોના પોકારવાની ખબર પણ થતી નથી કે, કોણ અમારી પાસે ફરીયાદ કરે છે. એટલે ગેબની વાત જાણવી, અને દરેક જગ્યા હાજર નાજર રેહવું, એ અલ્લાહની શાન છે. બદાં અગર જો પેગમ્બર હોય પણ અલ્લાહના બતાવ્યા વગર શું જાણે. લોકો અજબ નાદાન છે કે, (સેંકડા) કોસ અને મંજલોથી બુજરૂગોને પોકારે છે. કે એ ફલાણા હજરત ! અમારી મદદ કરો. પણ તેઓ આટલું સમજતા નથી કે, તેઓ આટલે દુરથી શા રીતે સાંભળશે શું તેઓ જગતમાં ફરતા ફરે છે અથવા ખુદાની પનાહ શું તેઓ ખુદા છે કે બધી જહાનમાં હાજર નાજર રહે છે. જીવતા હતા ત્યારે તો આઘેની વાત સાંભળતા નહોતા. હવે મરવા પછી ખુબ સાંભળવા લાગ્યા. અને તાજુબની વાત તો આ છે કે, લોકો દુનિયાંમાં ખુદા સિવાય જેને પોકારતા હતા કે નિયાજ માનતા હતા, તેઓની પાસે કેયામતમાં જશે. હકતઆલા ફરમાવે છે કે, તેઓ તેઓથી ગુસ્સે થશે અને કહેશે કે તમો જૂઠા છો; અમોએ તમોને ક્યારે કહ્યું હતું કે તમો પોતાની મતલબો અમારી પાસે માગ્યા કરજો ? વારૂ બતાવો કે અ-

મોએ એને કઇ કીતાબમાં લખ્યું છે ? અમારી શું મકદુર કે, અમો અલ્લાહ તઆલાના કારખાનામાં દાખલ આપીએ ? અમારી બલાથી જેવું હમારું કીધેલ તેવું તમો ભોગવો.

કેટલાક નાદાન જ્યારે આ સાંભળે છે કે, અલ્લાહ તઆલા સિવાય કોઇ નબી વલીને ગરજ સારવાની શક્તિ નથી તો કહે છે કે આ લોકો બુજરગોથી નકાર કરનાર તથા બેઅદીકા છે. તેનો **જવાબ** આ છે કે, ખુદાની પનાહ (મઆ-ઝલ્લાહ) અમો તેઓથી બેએતેકાદ નથી. આટલું જાણીએ છીએ કે, તેઓ ખુદાના મકબુલ બંદા છે. તેમને પણ ખુદાની ગુલામી અને ફરમાબરદારીથી મરતબો મળ્યો છે. પણ તમારી માફક અમો ખુદા તઆલાના કામમાં તેઓને મુખ્તીયાર જાણતા નથી. અને ખરી વાત આ છે કે જેની સાથે જે કોઈ મોહબ્બત અને અકીદો રાખે છે. તો તે તેના માર્ગ અખત્યાર કરે છે. તો જો તમોને નબીઓ (અલે) સાથે તેવો સાચો અકીદો હોત તો તમો તેઓના ફરમાન ઉપર ચાલત. અને પોતાના તરફથી તેઓના વગર હુકમ કાંઇ કલ્પના કરત નહિ.

સર્વ જાહેલોની એવી ટેવ છે કે, જ્યારે કાંઇ જવાબ બનતો નથી, અને તકરારમાં બંધ થાય છે તો આજેજ થઇને છેવટમાં એમ જવાબ આપે છે કે, આ જે તમો કહો છો કે, અલ્લાહ સિવાય કોઈ પેગમ્બર પાસે મુરાદો માંગવી દુરસ્ત નથી. એ વાત તો નવી છે. અમો એ અમારા બાપદાદાથી કદી સાંભળી નથી. શું પહેલાં આલેમ ફાજેલ નહોતા ? તમો શું નવા પેદા થયા છો ? એનો **જવાબ** આ છે કે, અમો એ બાબતમાં કુરાઅનની આયતો બયાન કરીએ છીએ કે જે કુરાન હજરત ઉપર ઉતરવાને બારસો વર્ષ થયાં છે. અને જે ઇમામો અને પીરોથી તમો માંગો છો, તેઓ પેગમ્બર [અલ] પછી પેદા થયા છે. જરા ગુસ્સાને રોકો. ઇન્સાફ કરો કે. હવે તમારી વાત નવી છે કે અમારી ? અને દરેક વખતના આલેમ ફાજેલ શિરકની બુરાઇઓને કીતાબમાં લખતા આવ્યા છે. આજ સુધી કોઇ દીનદાર આલેમે કહ્યું નથી કે, અલ્લાહ વગર કોઇ વલી યા નબીથી પણ મદદ માંગવી દુરસ્ત છે અને કુરઆનથી વાકેફગાર આલેમ કદી કહેશે પણ નહિ. અને જો તમોને અમારા કહેવામાં કાંઇ શક હોય તો કોઈ આલેમ ફાજેલથી આ આયતોના માયના પુછો. જુઓ, તે પણ એજ અર્થ બયાન કરે છે, અથવા કોઇ બીજા. શીયા સુન્ની સર્વે એ બાબતમાં એકમતે છે શિરકમાં કોઇને વાંધો નથી. અને તમો તમારા બાપદાદાથી સાંભળો શું ? જેવા તમો જાહેલ છો, અને કુરઆન હદીસના માયના જાણતા નથી. તેવાજ તેઓ પણ હશે "વારૂ આંધળો પણ કેથે આંધળાને માર્ગે લગાડે છે ? " અને ઇન્સાફ તો આ છે કે, અમો હજરત મોહમ્મદ (સલ) ઉપર ઇમાન લાવ્યા છીએ. કંઈ બાપદાદા ઉપર ઇમાન લાવ્યા નથી કે, તેઓની વાત માનીએ. જો બાપદાદાનો માર્ગ પેગમ્બરને મુવાફેક હોય તો અમો તેના તાબેદાર છીએ. અને નહિ તો મોહમ્મદ (સલ)ને રસ્તે ચાલીશું કે જેવણનો તરીકો સર્વ તરીકાથી બેહેતર છે, વારૂ અમો તમોને પુછીએ છીએ કે, જો તમારા બાપદાદા કંગાલ હોય, રોટીના મોહતાજ હોય, અને તમને ખુદાએ પોતાના કરમથી માલ અને દોલત આપી હોય તો તમો તે માલને રાખશો, અથવા ફેંકી દેશો ? કે અમારા બાપદાદાની પાસે માલ તો નહોતો જેથી અમોને પણ લેવું નહિ જોઇએ. સુબહાન લ્લાહ ! દીનને કબુલ કરવામાં તો બાપદાદા યાદ આવે છે. અને માલ લેવા તૈયાર. અને અજબ ઇત્તેફાક (મળતાપણું) છે કે જેવી રીતે હમણાંના જાહેલ મુસલમાનો બાપદાદાની રીત રીવાજને દલીલ પકડે છે. અને મના કરનારને જવાબ આપે છે, તેવાજ મકકાના કાફેરો ખુદાના પેગમ્બર (સલ)ને જવાબ આપતા હતા. જેમકે એનું બયાન આ આયાતમાં છે.

અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું: 'અને જયારે તેઓને (કાફેરોને) કહેવાય કે ખુદાએ જે ઉતાર્યું તેની પૂંઠે લાગો. તેઓ કહે છે ના. અમો તેની તાબેદારી કરીશું કે જેના ઉપર અમોએ અમારા બાપદાદાને જોયા. અને વારૂ, તેઓના બાપદાદા કાંઇ અકલ રાખતા ન હોય, અને કાંઇ માર્ગની ખબર નાહ રાખતા હોએ તોએ ?" સુરા બકર ૨; ૧૭૦

ફાયદો—એટલે બાપદાદાની તાબેદારી તેટલે દરજે બેહતર છે કે, જેમાં જહાલત ન હોય,

અને જ્યારે જણાય કે, તેમની રીત તદન ખુદાના હુકમને વિરુધ્ધ છે તો ફરી તે પર કદી ચાલવું નજ જોઇએ. શું ગજબની વાત છે કે, મોહમ્મદ (સલ)નો તો કલેમો ભણીએ. અને શેખ સદદુને માર્ગે ચાલીએ.

અલ્લાહ તઆલાએ કહ્યું:" અને જ્યારે એકલા અલ્લાહનું નામ લેવાય તો આખેરત ઉપર ઈમાન ન લાવનારાઓના દિલો રુંધાઇ જાય છે. અને જ્યારે તેના સિવાય બીજાઓનાં નામ લેવાય તો ફરી તેઓ ખુશી થાય છે." સુરા જોમર ૩૯:૪૫

ફાયદો—અફસોસ છે કે. હમણાના જાહેલ મુસલમાનોને પણ આગલા કાફરોના જેવી આદત થઇ ગઇ છે કે, ફકત અલ્લાહના જીકરથી એઓ પણ ખુશ થતા નથી. અને જ્યારે તેઓને કહે કે ખુદા વગર કોઇને કાંઈ અખત્યાર નથી. અને કોઈની નજર માનતા કરવી દુરસ્ત નથી, તો મ્હોં કટ્વું કરીને સુન્ન થઇ જાય છે. અને જ્યારે ખુદા તઆલા સિવાય મદાર સાલારના ઝુંડાની નિશાનની જીકર આવે છે, ત્યારે રાજી થાય છે.

કેટલાક કુરઆનથી અ.જાણ કહે છે કે નબીયો, વલીયો આપો આપ (મુસ્તકેલ) પોતે માલેક તો નથી. પણ માનતા માનીને તેમની નજર સુખ કરીએ. અને હાજતો માંગીએ આવી નેયતથી કે, એઓ અલ્લાહના હુકમથી જગતની ગરજો પૂરી કરે છે તો દુરુસ્ત છે. એનો જવાબ આ છે કે, જો તમો સાચા છો તો કોઈ આયતથી અથવા કોઇ હદીસથી એ વાતને સાબેત કરો કે, (ખુદાએ કહ્યું: હોય કે) મેં નબીયોને. વલીયો ને પોતાના તરફથી મુખત્યાર કર્યા છે. મારા હુકમથી પાણી વરસાવે છે. ઓલાદ આપે છે બીમારોને સારાં કરે છે તેમની માનતા કરીને લોકો નજર નીયાજ કર્યા કરે. અને જ્યારે કુરઆન હદીસમાં નથી તો પોતાના તરફથા કહેનાર થયા. ઘણું ભૂંડું કરનાર થયા. મુસલમાનોને લાજમ નથી કે, પોતાની અલ્પ બુધ્ધિ (નાકેસ અકલ)થી દીનમાં દખલ દે. હા, અલબત, હકતઆલાએ ફરમાવ્યું છે કે, ફીરસ્તા ઘણાંખરાં કામો ઉપર મુકરર થયા છે પણ આ અખત્યાર તો તેમને પણ નથી કે, જે ચાહે તે કરે. જે જે કામ ઉપર જેવો હુકમ થાય છે, તેવું તેઓ કરે છે. હવે કોઇ શખ્સ ફીરસ્તાઓને મુકરર થયલા જાણી કાંઇ માંગે તો તેની નાદાની છે. કારણ કે, એઓ તો તદન અઅખત્યાર છે. હુકમને તાબે છે. અને આ જાણવું જોઇએ કે હજરત (સલ)ના વખતમાં મુશરેકો પણ કહેતા નહોતા. કે બુતો ખુદાની બરબર છે. તેઓ પણ આજ કહેતા હતા કે, સર્વનો માલેક અલ્લાહજ છે. પણ બુતો અમારી ભલામણ કરનાર છે. તેના હુકમથી અમારી હાજતો પૂરી કરે છે. જેમકે તે આ આયતમાં બયાન થયું છે:—

અલ્લાહ તઆલાએ કહ્યું:" અલ્લાહનેજ માટે ચોખ્ખી બંદગી છે. અને જેઓએ તેના વગર બીજાઓને હીમાયતી કરી લીધા છે. (તેઓ કહે છે કે) અમો તેઓને આ માટે પૂજીએ છીએ કે, તેઓ અમોને ખુદાની તરફ પાસેના દરજાએ પોહોંચાવે," અને એવીજ તરેહ બીજી આયતમાં છે. અલ્લાહ તઆલાએ કહ્યું: "અને તેઓ પૂજે છે ખુદા વગર બીજાને કે, જેઓ ન તેઓને નુકશાની આપે. અને ન તેઓને લાભ આપ. અને કહે છે કે, એઓ અમારા સીફારસી છે ખુદાની આગળ. તું કહે (ઓ મોહમ્મદ) શું તમો ખુદાને ખબર આપો છો. જેની તેને ખબર નથી કેથે ન આસ્માનમાં ને ન જમીનમાં. તેને પાકી છે. અને જે શિરક કરો છો તેથી તે દૂર છે." સુરા યુનોસ. ૧૦;૧૮

ફાયદો—આ બંને આયતોથી સાફ જણાયુ કે, અરબના કાફરો બુતોને ખુદાની બરેબર સમજતા નહોતા. પણ તેઓને કારિન્દા તથા મુખત્યાર સમજીને તેઓની નજર નિયાજ (માનતા) કરતા હતા. તો ખુદા તઆલાએ તેને પણ શિરક ફરમાવ્યું. સુબહાન-લ્લાહ ? જે શિકરને મટાડવા કુરઆન શરીફ ઉતર્યું, અને ખુદાના પેગમ્બરો કાફરોથી લડયા, તેજ શિરક હમણાના જાહેલ મુસલમાનો પણ કરવા લાગ્યા. (બંનેમાં) ફરક આટલો છે કે, તે કાફરો બુતોથી હાજતો માંગતા હતા. અને હમણાના લોકો બુતોથી તો માંગતા નથી, પણ પીરોથી માંગે છે. તેની તેજ મીસાલ છે કે, 'ગાય બંને રીતે મરે કસાઇથી છુટે તો વાઘને પાળવે પડે.[1] ' જેમ કાફરો કહેતા હતા કે

[1] કોઈ માણસ એમ કહે કે મૌલવી સાહેબે પીરને અને બુતને સરખા ગણ્યા તેનો જવાબ કે મૌલવી સાહેબ બંનેને સરખા ગણતા નથી પણ એ

સર્વનો માલેક અલ્લાહ છે, અને ફરી તેને છોડીને બીજાઓથી મદદ માગતા હતા, તેમજ આ લોકો પણ મતલબ કે શૈતાન માણસનો જાની દુશ્મન છે. તે સારૂં કદી ચાહતો નથી કે, આદમી અલ્લાહ સુધી પહોંચે, કોઇને બુતની પાસે અટકાવે છે. અને કોઇને પીરની પાસે. મુળ મતલબથી બંને આઘા પડયા.

અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું. "અલ્લાહે એક મિસાલ બ્યાન કીધી, એક એવો શખ્સ છે કે જેમાં કેટલાક ભાગીદાર જુદદીઆછે. અને એક શખ્સ એવો છે કે. પૂરો એક શખ્સનો છે. વારૂ, શું તે બંને બરાબર છે મીસાલમાં ! સર્વ તારીફ અલ્લાહનેજ મારે ઍ. પણ ઘણા લોક જાણતા નથી." સુરા જોમર. ૩૯;૨૯

ફાયદો—જે શખ્સ કંઇએકનો ગુલામ હોય તેને પોતાનો કોઇ નહિ સમજે તો તેની પૂરી ખબર પણ કોઇ ન લે, અને જોતે ગુલામ કોઇથી કંઇ માંગે તો તે એક બીજા ઉપર નાંખે કે બીજાઓથી પણ માંગ શું તું એકલો મારોજ ગુલામ છે. અને જે શખ્સ એકનો ગુલામ હોય તો તે તેને પોતાનો સમજે છે અને તેની પૂરી ખબરદારી રાખે છે. કેમ કે માલેક જાણે છે કે., મારા વગર એને કોણ છે. જે કોઈ અલ્લાહનેજ પોતાનો માલેક જાણે અને તેના વગર બીજા કોઇથી મદદ નહિ માંગે, અને જે કંઇ એકથી આશા રાખે તેની અલ્લાહ તઆલાએ આ મીસાલ બયાન કીધી છે. હકીકતમાં શિરકવાળાને મોટી મુસીબત છે. તેનું દિલ ચોમેર વહેંચાયલું છે. કદી શાહમદાર (રહ) ને કહે છે, કદી સૈયદ સાલારની વિનંતિ કરે છે, કદી હજરત અબ્બાસની આગળ નાક ઘસે છે. અને કદી કહે છે કે, સૈયદ અબ્દુલ કાદેર જીલાની મોટા પીર છે. લાવો હું તેમની માનતા માનું, તેવાજ મારાપર કર્મ કરશે, અને જે માત્ર અલ્લાહનીજ આશા રાખે છે, તે ઘણા ચેનમાં તથા ઘણા આરામમાં છે. એણે એક મોટા માલેકનો દરવાજો પકડેલો છે. એ સારી રીતે જાણે છે, કે નબી, વલી સર્વ તેના બંદા છે. કોઇને કાંઇ અખત્યાર નથી એનું ધ્યાન કોઇના તરફ જતું નથી અને જો કે શિરક કરનારાઓની આકેબત તો બરબાદ થઇજ છે. પણ શિરક કીધાથી તેમનું દુનિયામાં પણ ઘણું નુકશાન છે કે, દુર દુરની મજલોથી ખરચ કરીને કબરો પૂજવાને જાએ છે. અને હજારો રૂપીઆન જર નીયાજમાં ખરચે છે. તો આકેબત પણ ખોઇ, અને દુનિયામાં પણ તેઓની તેજ મીસાલ છે કે, "દોનો દીનસે ગએ પાંડે નઇઘર હલવા ન ઉ ઘર માંડે."

અલ્લાહ તઆલાએ કહ્યું: (ઓ લોકો)? મારી પાસે માંગો તો હું કબુલ કરીશ." સુરા મુમેન ૪૦;૬૦ એટલે મને બાદશાહ અથવા હાકેમોના જેવો સમજવો નહિ. કે સલતનત (રાજ્ય) અને સરદારીની મગરૂરીમાં ગરીબની વાત સાંભળતા નથી. * હું સર્વ જહાનનો માલીક છતાં મારી સીફત કરીમ અને રહીમ છે. હું દરેક આલા અદનાની વાત સાંભળું છું તમને જે હાજત થયા કરે, તે મને કહ્યા કરો, હું પોતાના કરમથી તમારી દુવા કબુલ કરીશ.

ફાયદો ભાઇઓ ? ખ્યાલ કરો કે અલ્લાહ તઆલા લોકોને પોતાની તરફ બોલાવે છે અને આ નાદાન લોક કયાં બહેકા જાય છે.

દ્રષ્ટાંત—છે કે એક માણસનો પૈસો ખુલ્લી રોશનીમાં મેદાન વચ્ચે પડયો. હવે જો તે માણસ દીવો લઇને શોધવા લાગે તો લોક તેને કહેશે કે આ માણસ મોટો અહમક (મુર્ખ) છે. કે સૂર્યની રોશની હોવા છતાં દીવો લઇને ફરતો ફરે છે. એવીજ તરેહ તે લોકો અહમક છે કે, અલ્લાહ જેવો દાતા છતાં બીજાઓ પાસે હાજતો માંગેછે અને આંધળાની પેઠે દરેક તરફ ભટકતા ફરે છે. અલ્લાહ એવો કરીમ છે કે તમો પ્રથમ કાંઇ નહોતા ત્યારે તેણે તમોંને પેદા કીધા. જો તે (તમને) સુવર અગર કુતરાં બનાવતે તો, તમો શુ કરતે. પોતાના કરમથી તેણે તમને માનવ બનાવ્યા, ફરી તમારે વગર કહે રૂહ. દિલ. હાથ પગ. આંખ નાક કાન તમને આપ્યા એક આંખ એવી

કહે છે, બેમાંથી કાઇની બંદગી કીધી કે, ઇમાન જાય છે. દાખલા તરીકે એક રોજદાર માણસ જો ગુ ખાશે તો તેનો રોઝે જશે. અને મીઠાઇ ખાશે. તો તેનો રોઝે જશે. તો શું એથી મીઠાઇ અને ગુ સરખાં થશે !

* અગિયાર મજલેસની શેઅરો કે જેમાં લખેલું છે કે, ખુદા અને રસુલ પાસે માગવામાં લાભ નથી માટે હજરત પીરથી ગરજ માંગવી, તેમાં સહીઓ હજરત પીરનીજ કીતાબ "ફોતુહુલ ગેબ કરેછે"

નેઅમત છે કે જો કોઇ તમને લાખ રુપીઆ આપે, અને તમારી પાસે આંખ માંગે તો કદી તમા સથી અપાય નહિ. વારૂ, વિચારો કે, જેણે તમને વગર માંગે નેએમતો આપી તે શું હમણાં માગવાથી નહિ આપશે ? કે જેથી તમો અહિંથી તહિં ઇમાનને ડામાડોલ કરતા ફરો છો ? માણ સો એ સમજવું જોઇએ કે, અલ્લાહથી કયી મ તલબ થઇ શકતી નથી કે તમોને બીજાની જરૂર પડે. મુસલમાનો જયારે તમોને કુરઆન મજીદથી સાફ જણાઇ ગયું કે, અલ્લાહ વગર કોઇ માલીક નથી. અને તેણે ન કોઇ પીર પેગમબરને પોતા તરફથી મુખ્તયાર ઠરાવ્યો છે, તો જો તમો કુરઆન ઉપર ઇમાન લાવ્યા છો, અગર ખુદાને મ્હોં દેખાડવું છે, તો તેના હુકમપર ચાલો અને તેના વગર બીજા કોઇથી હાજતો ન માંગો, જયારે તમો જાણીતા નહોતા ત્યારે લાચાર હતા. હવે તો તમારા પર ફરજ છે કે શિરકથી તોબા કરો ખુદાને વાસ્તે જીદ નકરો. પોતાના દિલમાં વિચારો કે, શિરક મુક વામાં તમારૂં શું નુકસાન છે, જો તમોને પીરના છુટી જવાનો ગમ છે તો અલ્લાહ જેવો માલેક તમને મ ળે છે કે, જેનાથી પીર પણ પોતાની હાજતો માં ગ્યા કરતા હતા. અને જો તમારાથી ખરચ કર્યાં વગર રહેવાતું નહોય તો જેટલા માલ તમો પેગ મ્બરોની માનતામાં ખરચો છો, તેટલા અલ્લાહની નજરમાં ખરચ કરો. વારૂ જયારે તમને અલ્લાહ મળી ગયો તો બીજાની શું પરવા રહી. મીસલ મશહુર છે કે, “ જીસકા અલ્લાહ યાર હએ, ઉસકા બેડા પાર હએ. ”

ત્રીજી ફસલ.

એમાં તે ચીજોનું બ્યાન છે કે, જેને અલ્લાહ તઆલાએ પોતાની તાજીમને માટે ખાસ કીધી છે. કે તે બીજાને કરવી દુરૂસ્ત નથી. જેમકે દૂનિયાં માં બાદશાહોએ પોતા માટે તખ્તપર બેસવું ખાસ કીધું છે. અને અગર જો બીજો વજીર હોય પણ તે તેપર બેસી શકતો નથી. તેમાંથી પહેલું સિજદો છે.

અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાવ્યું:“ તમો સૂર્ય કે ચંદ્રને સિજદો ન કરો, પણ જેણે એઓને પેદા કર્યા છે. તેને તમો સિજદો કરો, જો તમો તેની બંદગી કરો છો તો” સુરા હામીમ સિજદો ૪૧;૩૭

ફાયદો—એટલે સિજદો કરવાને તેજ લા યક છે કે, જેને પેદા કરવાની કુદરત હોય અને જે પોતે પેદા થવામાં બીજાનો ગરજવાન હોય તેને સિજદો કરવો ન જોઇએ. આ આયતથી સાફ જ ણાયું કે, વલીઓની કબરોને, અને તાજીઆં (તા બુત)ને સિજદો કરવો હરામ છે. કેટલાક અણસમજ કહે છે કે, ફીરસ્તાઓએ હજરત આદમ (અલે)ને સિજદો કર્યો હતો. અને હજરત યાકુબે યુસોફ (અલે)ને (સિજદો કર્યો હતો), એવીજ તરેહ અમો પણ બુજરગોને (સિજદો) કરીએ છીએ. તેનો જવાબ આ છે કે, પ્રથમ સિજદો કરવો દુરૂસ્ત હતો, પણ આપણા પેગમ્બર (સલ)ના દીન માં મના થયો છે. જેમકે હજરત આદમ (અલે) ના વખતમાં સગી બહેન સાથના વિવાહ દુરૂસ્ત હતા. પણ હવે હરામ છે. બીજું ખુદા વગર બીજાનો રોજો રાખવો પણ લાયક નથી. નાદાન લોક હજરત અલી (રદી)નો રોજો રાખે છે. કેટ લાક આખા દીવસનો. અને કેટલાક હિંદુઓની પેઠે સવા પોહોરનો રોજો રાખવો બંદગી સમજે છે. અને જુઓ તો અલ્લાહ વગર કોઇની બંદગી દુરૂસ્ત નથી. (હા) અલ્લાહનો રોજો રાખે અને તેનો સવાબ હજરત અલી (રદી)ની રૂહને બક્શે તો દુરૂસ્ત છે. ત્રીજું જાનવરનું જુબહ કર વું એ પણ અલ્લાહ તઆલાને માટે ખાસ છે નબી (સલ) સાહેબે કહ્યું, ખુદા વગર બીજા કોઇને વાસ્તે, જે કોઈ (જાનવર) જુબહ કરે તેનાપર ખુદા લાનત કરે.” (મિશકાત શરીફ)

ફાયદો—આ હદીસથી જણાયું કે, સૈયદ અહમદ કબીરની ગાય અને અબદુલ કાદેર જીલા ની (રહ)નો બકરો કહેવો, અને તેમનું નામ રા ખીને જુબહ કરવું દુરૂસ્ત નથી. પણ ખાવા અને વેચવા જાનવરને જુબહ કરવું દુરૂસ્ત છે. કેમકે એમાં શિરક અને માનતા નથી. માત્ર ગોસ્તનીજ મતલબ હોય છે. અને જે જાનવર કે પીર અને બુતોને માટે જુબહ થયું હોય તેનું ગોસ્ત ખાવું આ આયત પ્રમાણે દુરસ્ત નથી.

અલ્લાહ તઆલાએ કહ્યું: “તમોપર મુરદું હરા મ છે અને ખુન, અને સુવરનું ગોસ્ત. અને તે ચીજ કે જેનાપર ખુદા વગર બીજાનું નામ બોલાયું હોય.” સુરા બકર. ૨;૧૭૩

ફાયદો—નામ પોકારવું બે તરેહનું છે.

એક તો એ કે જુબહ કરવાની પહેલાં નામ પાડવું કે આ બકરો અબદુલ કાદિર જીલાની (રહ) નો છે અથવા શેખ સદ્દુના અથવા ભવાનીનો ભોગ છે. અને બીજું એ કે જુબહ કરવાની વખતે આદત પ્રમાણે અલ્લાહો અકબર કહે છે પણ જુબહ કરવા પહેલાં ખુદા સિવાય બીજા કોઇનું નામ મશહુર કરે છે. (પણ) જ્યારે પ્રથમથી નૈયત બગડી તો અલ્લાહો અકબર કહેવાથી શું થાય છે. ૧જો કે કેટલાક કમઅકલ જાહલમીપણાને લીધે એમાં તકરાર કરે છે. પણ આલેમાનો સહી મત આ છે કે. આ ગોશ્તનું ખાવું કદી દુરૂસ્ત નથી. અને સીધી વાત તો આ છે. કે જે ચીજમાં શોબહ પડે તેને ખાવાની જરૂર શી ? ચોથું નજર નીયાજનું માનવું એ પણ અલ્લાહને માટે ખાસ છે એટલે એમ કહેવું કે ઇલાહી જો તું પોતાના ફજલથી આ બીમારને સારૂં કરે તો હું દસ ફકીરોને ખાણું ખવડાવીશ. અથવા રોજો રાખીશ એનુ નામ નજર છે અને જ્યારે કુરઆનથી સાબેત થઇ ચુક્યું કે ખુદા સિવાય કોઇને હાજત પુરી પાડવાની કુદરત નથી તો કરી પેગમબરોની નજર અને માનતા માનવી તદન નિર્લોભ છે. મુસલમાનોને લાજેમ છે કે જ્યારે તેને કંઇ હોએ ત્યારે અલ્લાહ સુબાહાનહુ તઆલાની નજર માને અને નજર કરવું એમ માત્ર ખાવા ઉપર બંધાએલું નથી પણ સર્વ નેક કામોમાં નજર દુરૂસ્ત છે જેમકે રોજો રાખવો નફલ નમાજ પડવી. કુવો ખોદાવવો, મસજીદ બનાવવી. આ વખતના લોકો જાહલમીને લીધે ફાતેહાને નજર નીયાજ કહે છે. એ લફ્જ અલ્લાહનેજ માટે ખાસ છે. અલ્લાહના લફ્જને બીજી જગ્યા બોલવું અદબથી દુર છે. ફાતેહા કહેવામાં શું બુરાઇ છે કે તેને નજર નીયાજ કહે છે ?

ચોથી ફસલ.

એમાં શિરકની રસમોનું બ્યાન છે.

શિરકની જે રસમો હીન્દુસ્તાનમાં ચાલુ છે તે બેહદ અને બે હીસાબ છે, સર્વનું બ્યાન કરવું મુશ્કેલ છે. એટલા માટે આ જગ્યા થોડી રસમોનું બ્યાન થાય છે. એના ઉપર બીજીઓનું પણ તોલ કરવું જોઇએ. ખ્યાલ કરવાથી જણાયું છે કે હિંદુસ્તાનની રસમો બે તરેહની છે. કેટલીક તો એવી છે કે તેનું કરવું કોઇપણ રીતે દુરૂસ્ત નથી. અને કેટલીક એવી છે કે એક રીતે તે દુરસ્ત છે અને બીજી રીતે તે દુરૂસ્ત નથી.

ફાયદો—પહેલી તરેહ જેમકે નજુમી (જોશી) અને બ્રાહ્મણથી શાદી વિવાહની તારીખ પૂછવી, અથવા સફર કરવા કે હવેલી બનાવવાના વખતે સારી ઘડીનું દર્યાફ્ત કરવું, એ કદી દુરસ્ત નથી. કે એ સાફ શિરક છે. કેમકે જણાઇ ચુક્યું છે કે ગેબની વાત ખુદાના પેગમ્બરને માલુમ નહોતી તો બીજાઓની શી હકીકત. નબી (સલ) એ કહ્યું છે કે જે કોઇ ગેબ બતાવનાર પાસે ગયો ને તેની વાતને સાચવી તો તે મોહમ્મદ (સલ) ઉપર ઉતારેલી વસ્તુ (કુરઆન)થી અભાગ્યો થયો. એટલે કુરાઅનમાં તો આ હુકમ છે કે ગેબની વાત ખુદા સિવાય કોઇને જણાયલી નથી. અને જ્યારે કોઇ નજુમી અથવા બ્રાહ્મણથી ભલી ભુંડી ઘડી પૂછી તો જાણે તે કુરઆનનો નકાર કરનાર થયો. એનુ દોજખ વગર ક્યાં ઠેકાણું ? બ્રાહ્મણ દસ વાતો પોતાના તરફથી બનાવીને બતાવે છે એમાં કદી કોઇ ખરી પડી જાય છે. ત્યારે નાદાનો સમજે છે કે તેઓની સર્વ વાતો સાચી હશે. * તેઓ એમ ખ્યાલ નહિ કરતા કે જો એ લોકો સાચા હતે તો પોતાના લાભની એઓ પ્રથમ ફીકર કરતે. ફાટેલી ધોતી બાંધી દરવાજે દરવાજે મારા મારા ભીખ માંગવા શા માટે ફરતે. અને એવીજ તરેહ તેવું મંતર ભણવું હરામ છે કે જેમાં હનુમાન અને લુંનાન ચમારીની દુહાઇ હોએ. અને એવીજ તરેહ કેટલાક મનાકેબ (સારા લોકની તારીફ પણ (હરામ છે) કે જેમાં શિરકનું મજમુન હોએર જેમ કે આ શેએ .

"અલી જો ચાહે તો મકસદકો સર બરાહ કરે"
"ગદાકુ ચાહે તો એક પલમેં બાદશાહ કરે"

જાહેલ લોકોએ શએર કહેવા શીખી લીધી, જે જીવમાં આવ્યું બકવા લાગ્યા. એઓને દુરસ્ત ના દુરૂસ્તની શી ખબર. અને એવીજ તરેહ નબી બખ્શ સાલાર બખ્શ અબદુનનબી બંદાઅલી બંદા હુશેન નામ રાખવું પણ બુરૂં છે. એવું નામ શરીઅતમાં

---

૧ હરામ મુખતાર, અશબાહ, આલમગીરી વીગેરે માં છે કે કોઇ માણસ જીઆરતની નૈયતે નહીં પણ કોઇ માણસના માનમાં બકરો જુબહ કરે, તો તેના ઉપર બિસમીલ્લાહ કહી હોએ છતાં તે હરામ છે. ગુ. મો

* યાદ રાખવા જોગ વાત છે કે સને ૧૩૧૭ હીજરીના રમજાનનો ચાંદ બધી જનતરીઓ (પંચાગો)માં ત્રીશો લખાયો હતો પણ તે ચાંદ ઓગણત્રીશો થએલો એટલે એના ખોટા થવામાં તો શક જ નહીં. એવીજ તરહ આ વર્ષે ૧૩૧૮ હીજરીનો શવાલનો ચાંદ દરેક જનતરીમાં ત્રીશો લખાયો હતો પણ તે ઓગણ ત્રીશો થયો. અને સેંકડો માણસોએ જોયો ગુ. મો.

+ એજ માટે અગિયાર મજાલેસનું પડવું હરામછે.

દુરસ્ત નથી કેમકે કુરઆન મજીદની કેટલીક આયતોથી પ્રથમ જણાવી ચુક્યા છીએ કે ખુદા તઆલા વગર કોઇ પીર પેગમ્બરને આપવાની કુદરત નથી. શું લોકો જાહેલ થયા છે કે અલ્લાહના બંદા થઇને બંદાના બંદાં થાય છે. અબદુલ્લાહ અબદુર રહમાનમાં શું બુરાઇ છે જે અબદુન નબી અને બંદેઅલી નામ રાખે છે?

ખરૂં જોતાં નાદાનની મોહબ્બત પણ સારી નથી; કેમકે તે મરજી અમરજી ને, મોકા બેમોકાને સમજતો નથી. જો કે નામ રાખવામાં અર્થો તરફ નજર કમ રહે છે પણ જે નામથી શિરક નીકળે તેને રાખવાની જરૂર શી? ૧ અને એવીજ તરેહ માથા ઉપર શાહ મદારની ચોટલી રાખવી અને કાઢી ઊભી કરવી, માનતા કરીને કબરો ઉપર ચાદરો ચઢાવવી, દીવા બાળવા. પીરોને વાસ્તે જાનવરોનું જુબાહ કરવું, ઇમામ જમીનનો પૈસો બાજુ ઉપર બાંધવો, ચોમાર્ગે સદકો મુકવો, પીર નસીરની ત્રણ કોડીની શીરની માનવી. શીતળાની બિમારીમાં માલણને બોલાવવી, ગાયનું ગોસ્ત નહિ રાંધવું એ બધી રસમો શિરકની છે કોઇ રીતે દુરસ્ત નથી.

બીજી તરેહ જેમકે હજરત અબ્બાસની હાજરી, હજરત ફાતેમાની સહનક હજરત અબદુલ કાદેર જીલાનીની અગિઆરમી, શાહમદારનો મલીદો. બુઅલી કલંદરની ત્રણ માળી, શાહ અબદુલ હકકનો તોશો એને આ નૈયતથી કરવું કે એ હજરત તમો અમારૂં ફલાણું કામ કરી દો તો હરામ છે. તથા ઘણું બુરૂં છે. તથા સાફ શિરક છે. જેમકે એનો હાલ સારી રીતે બ્યાન થયો છે. અને જો માનતા નથી, માત્ર તેમની રૂહને સવાબ પુગાવવું મતલબ છે તો દુરસ્ત છે. એવી નૈયતથી હરગીજ મના નથી. પણ ખાવાનું ખાસ કરવું એવી રીતે કે હજરત અબ્બાસ (રદી) નો ફાતેહો માત્ર શીર માલ અને કબાબ ઊપર થાય અને શાહ અબદુલ હકક (રહ) નો ફાતેહો નર હલવા ઉપર થાય. એ વગર બીજા ખાણા ઉપર નહિ કરવું એ છેક નાદાની છે એવીજ તરેહ તારીખનું મુકર કરવું કે ફલાણા બુજરૂગનો ફાતેહો જે દિવસે છે તેજ દિવસે થવો જોઇએ બીજી તારીખે દુરસ્ત નથી. એ પણ બે અસલ (બેપાયા) છે. પણ જે બુજરગનો ફાતેહો ગમે તે દહાડે કોઇ પણ ખાવા ઉપર કરે. ખાવા અને દહાડાની નીમીત માત્ર હિન્દુસ્થાનીઓએ કહાડી છે. શરીઅત મોહમ્મદીમાં એનો કેથે પાયો નથી અને શરીઅત પ્રમાણે ફાતેહાનો બેહતર માર્ગ આ છે કે ખાણું પકાવી મોહતાજ ગરીબોને વેહેંચે. અને એમ કહે કે એ અલ્લાહ આ ખાણું તારી નજર છે એનો સવાબ મારા તરફથી ખુદાના પેગમ્બર (સલ) ની રૂહને અથવા હજરત અલી (રદી) ની રૂહને અથવા હજરત અબદુલકાદેર જીલાની (રહ) ની રૂહને અથવા મારા બાપ દાદાની રૂહને તું પોતાના કરમથી પોહોંચાવી દે ખાવાનો સવાબ જુદો છે અને પઢવાનો સવાબ જુદો છે. પણ હિન્દુઓની તરહ લીપવું પોતવું અને ખાણાની સાથે પાણી (જરૂરી સમજીને) મુકવું ઘણુંજ બુરૂ છે. કેટલાક બેવકુફ ખાવાની સાથે હુકકો અને અફીણ મુકે છે કે કદાપી મુરદાની રૂહ કંઇ ખાતી પીતી હશે અસતગફેરૂલ્લાહ! જાહેલોએ દરેક વાતમાં એવી વાહીતબાહી રસમો કહાડી છે કે જેથી ઇસ્લામની રોનક તદન જતી રહી. દીનદાર મુસલમાનને લાજેમ છે કે દરેક રીત રીવાજમાં ખુદાના પેગમ્બર (સલ) ના હુકમને તલાશ કરે કે આ બાબતમાં હજરતે (સલ) શું ફરમાવ્યું છે અને પોતાની આપ બુધિનો પેસારો ન કરે. જો માત્ર અમારી અકલ બસ હોત તો હકક તઆલા હરામહલાલને બતલાવવા પેગમ્બર (સલ) શા માટે મોકલત

પાંચમી ફસલ

એમાં શિરકની બુરાઇ તથા શિરક કરવાની સજાનું બ્યાન છે.

અલ્લાહ સુબહાનહુએ કહ્યું: બચીત ખુદા તેની સાથે શિરીક પકડવા (નાપાપ) ને બક્ષતો નથી અને તેના સિવાય તેથી નીચલા ગુનાહમાંથી જેને ચાહે તેને બક્ષે છે. અને જેણે ખુદાની સાથે શિરક કીધું તેણે મોટી કલ્પના કીધી." સુરા નીસા ૪:૪૭

ફાયદો ખરૂં જોતા આથી મોટું કયું પાપ છે. કે જેવી રીતે ખુદાથી મુરાદો માંગે તેવીજ રીતે તેના બંદાઓથી. તો જાણે તેણે ~ ીકને અને ગુલામને સરખાં કીધા અને કારભારમાં ભેગા કીધા. આ આયતથી જણાયું કે શિરકથી તોબા કરવી એ

---

૧ એજ માટે હજરત (સલ) એવા નામને ઇસ્લામ સ્વીકાર્ય પછી બદલતા હતા. ગુ. મો.

મુસલમાનો ઉપર સર્વથી મોકદ્દમ છે. કારણ કે બીજા ગુનાહ અગરજે કબીરા હોય પણ તેની બખ્શીશની આશા છે. અને શિરકતો તે બલા છે કે જેને સુબહા નહૂ તઆલા કદી બખ્શશે નહિ. ખુદાની પનાહ! જેને ખુદાએ નહિ બખ્શયો તેનું ઠેકાણું દોજખ વગર ક્યાં છે? નબી (સલ) સાહેબે કહ્યું; “ અલ્લાહ સાથે શિરક નહીં કર અગર જો કોઇ તને કતલ કરે અથવા બાળી નાંખે.” (મિશકાત શરીફ)

ફાયદો—હજરતે (સલ) આ એટલા માટે ફરમાવ્યું કે ઇમાન બચી ગયું તો કતલ અને મુસીબત તો ઘડીભરની છે ફરી તો બેહેસ્ત ઘર છે. અને જો મઆજલ્લાહ તણે શિરક કીધું તો અલ્લાહ તઆલાના ગજબમાં ગીરફતાર થયો અને મુશરેક અગરજો બધી ઉમર દુન્યામાં ખુશીમાં કહાડે પણ છેવટ તેનું ઠેકાણું દોજખ છે. આ ગુનેહગારે (કર્તાએ) જ્યારે શિરકની બુરાઇ કુરઆન અને હદીસમાં એવી રીતે જોઇ, અને અણજાણ મુસલમાનોને એમાં ફસેલા જોયા તો ખુદાની કસમ દિલ ઘણું દઝયું અને ઘણો અફસોસ થયો ત્યારે એજ માટે આ રીસાલાને હિન્દી જબાનમાં સેહલાઇથી સરળ કરીને લખ્યો. અને જલદી સમજવાને માટે આયત અને હદીસના તરજુમો હિન્દી મહાવરા પ્રમાણે કીધો કે જેથી સર્વ બીચારા નાવાકેફ મુસલમાનોને ફાયદો થાય. એથી કંઇ કાબેલીયત બતાવવાની ગરજે નથી. આલેમોથી આશા છે કે તે આ હિન્દી ભાષા વિષે ખો કહાડે નહીં અને મતલબને જાણે.

રીસાલો સમાપ્તી (ખાતેમો)

એમાં ત્રણ ફાયદા છે.

પહેલો ફાયદો—જે શુબહ અને સવાલો આ વખતના લોકો શિરકની બાબતમાં બ્યાન કરે છે તેના જવાબો ખુલાસાવાર આ રીસાલામાં બયાન થઇ ચુકયા છે. જે માણસ અકલવાળો છે તે જો અને સારી રીતે સમજી લેશે તો બીજા સવાલોના જવાબો પણ દઇ શકશે. પણ આ જગ્યા બીજા પણ બે કાયદા યાદ રાખવાની જરૂર છેઃ—

પેહલો કાયદો—તે એકે જ્યાં સુધી હદીસની સનદ નહિ પુગે અને આ હદીસ મોહદ્દેસોની કયી કીતાબમાં છે. એ નહીં જણાય ત્યાં સુધી તેને માનવી નહીં જોઇએ. ઘણી વાહીતબાહી હદીસો પાછલા મશાએખોની કીતાબોમાં લખાયલી છે અને ઓલમા મોહદ્દેસીનની નજદીક તેનો કશો ઇતબાર નથી * અને એવીજ તરેહ જે હદીસની મતલબ કુરઆનને વિરૂદ્ધ હોય તેને પણ ગલત જાણવી જોઇએ. કુરઆન વગર ઘણી હદીસો છે પણ જે હદીસ શરીઅતની મતલબને મોવાફેક હોય તેને માનવી જોઇએ. જેમકે એની એક મિસાલ લખાય છે મસલં કુરઆન મજીદથી અમોને જણાઇ ચુકયું છે કે પોતે પેગમ્બરને પોતાના જાનના નફા નુકસાનનો કંઇ અખત્યાર નથી હવે જો કોઇ હદીસ એવા મજમુનની નકલ કરે કે પેગમ્બર (સલ)ને સર્વ ચીજોનો અખત્યાર છે જે ચાહે તે કરે તો અમો તેને માનીશું નહિ કેમકે કુરઆન શરીફની વિરૂદ્ધ પેગમ્બર (સલ)નું ફરમાવવું બનવા જોગ નથી.

બીજો કાયદો—તે એકે મુસલમાનોને લાજેમ છે કે તેઓ અકીદાને કુરઆન હદીસને મોવાફેક દુરસ્ત (ઠીક) કરે, અને કીસ્સા અને નકલોને અકાએદમાં દખલ નહિ દે. ઘણી મખલુકનો અકીદો આ સબબથી બગડયો કે ફલાણા બુજરૂગથી એમ થયું હતું. અને ફલાણાએ આ કર્યું હતું. આવી મુસલમાનો ઉપર કુરબાન ! કે કુરઆન મજીદને તો તાખમાં રાખ્યું અને નકામા કીસ્સા કહાણીઓ ઉપર અકીદો બાંધ્યો. કોઇ માણસ આથી વલીયોની કરામતનો ઇનકાર સમજે નહિ. કેમકે આ સિદ્ધ થયલું છે કે હક્ક તઆલા કદી વલીયોને હાથે કરામતો જાહેર કરાવે છે. કે જેથી લોકોને તેઓની બુજુરગી અને મોટાઇ જણાય. પણ દરેક વખત તેઓને આ અખત્યાર નથી કે જે ચીજને જ્યારે ચાહે ત્યારે કરે. ફરી જ્યારે તેઓને પૂરો અખત્યાર નહિ થયો તો તેઓથી હાજતો માંગવી તદન નાદાની છે. રહ્યું ખુદાની જનાબમાં તેઓ પાસે દુઆ કરાવવી તેને તો કોઇ મના નહિ કરતું. મતલબ કે જ્યારે કુરઆનથી સિદ્ધ થયું કે ખુદા સિવાય કોઇને હાજત પૂરી પાડવાની શક્તિ નથી તો હવે કોઇ ગમે તે કહે અને કેટલી પણ વાતો ઘડયા કરે તેને કદી સાંભળવી નહિ જોઇએ. કેમકે ખુદા તઆલા જેવો કોણ છે કે અમો તેની વાત ઉપર યકીન લાવીએ.

બીજો ફાયદો—જે મુસલમાન ભાઇ આ રીસાલાને જુએ તેમની ખીજમતમાં સલામ બાદ

* હજરત (સલ)ને સર્વ વસ્તુની ખબર છે એવું બોલનાર જો પોતાની વાતને સિદ્ધ કરવા ચાહે તો તેને આ કાયદો ધ્યાનમાં રાખવો જોઇએ. ગુ. મો.

આ અરજ છે કે આ વખતના મરદ અને ઓરતો ને આ રીસાલો સંભળાવવો તેઓની આગળ નરમા શથી મોહબ્બત કરીને વાંચવું પોતા ઊપર જરૂર અ ને વાજેબ જાણે. ઘણા લોકો બાપડા અજાણપણાને લીધે નાચાર છે. જો અહિસ્તા આહિસ્તા સમજાવશે તો અલ્લાહથી ઉમેદ છે કે લોકો તોહિદને સમજી જશે, અને શિરકથી તોબાહ કરશે. મસલં જો તમારી રૂબરૂ તમારો છોકરો અથવા કોઇ દોસ્ત અજા ણપણાથી ઝેર ખાવા લાગે તો તમો તેને કદી ઝેર ખાવા નહિ દેશો. કેમકે તમને યકીન છે કે એણે ઝેર ખાધું કે મર્યો. ત્યારે એવીજ રીતે શિરકને તાંજો મુજો કે તેના કરવાથી ઇમાન મરે છે, અને એવી બુરી ચીજ છે કે જેને ખુદા માફ કર તો નથી. તો જેવી રીતે તમો ઝેર ખાવાથી પો તાના દોસ્તોને બચાવો છો તેમજ શિરકથી પણ બચાવો. અને જેમ થઇ શકે ભુલા ભટકા લો કોને માર્ગે લાવો. ખુદા જાણે છે કે એનો સવાબ તમોને તમારા રોઝા નમાઝથી વધારે મળશે. નબી (સલ) સાહેબે ફરમાવ્યું છે "જે કોઇ સારો માર્ગ બતાવશે તો તેને કરનારાની બરાબર સ- વાબ મળશે." અને આ વાત ની બીહીક નહિ રાખ વી જોઇએ કે લોકોની આદત મુદતથી બગડેલી છે, તેઓ ક્યાં માનશે. કારણ કે આ આજીઝે (કર્તાએ) ઘણીવાર અજમાવ્યું છે કે સમજાવ્યા બાદ જો બધા નહિ સમજે તો પાંચ દશ તો અલબ ત સમજે છે. સારી રીતે સમજાવાય અને તેમાં થી બે ચાર પણ નહિ સમજે એ બનવાજોગ ન થી. આ વખતના ઘણા આલેમ ફાજેલ પણ આ ખ્યાલથી કહેતા નથી કે લોક પોતાની જીદથી કહ્યું માનશે નહિ. પણ એ સારૂં નથી. જો આલેમ ફાજેલજ ભલું બુરૂં સમજાવતા નહિ રહેશે તો જાહેલ તદન દીનને તબાહ કરશે. હા, અલબત આટલું છે કે શિરકના મના કર્યાથી કેટલાક જીદી લોક અને ઘણા પીરજાદા જાહેલ જેઓએ રેવડી ગાંઠયા અને ઝુંડા નીશાનો ને પોતાની રોજી મુકરર કીધી છે. તેઓ કદી ખુશ નહિ થશે અને ઘણા ગુસ્સાથી લીલી પીળી આંખો કહાડશે. પણ મોહમ્મદી મુસલમાનોને એવા ખ્યાલથી ચુપ રહેવું લાઝેમ નથી. આપણો અલ્લાહ રાજી જોઇએ; એ લોકો ખુશ હોય તો શું અને નાખુશ હોય તો શું.

ફાયદા ત્રીજો—જો કે શરકિનું બ્યાન ખુલાસાવાર નસરમાં થયું છે. પણ થોડી મત લબ નજમમાં મુનાસેબ જણાય છે. કેમકે નજમ ઘણી જલદી યાદ થાય છે. વિશેષ કરી છોકરાંઓ ને યાદ કરવા માટે ઘણી સારી છે. કે નાનપણથી જ અકીદો ચોખ્ખો રહે અને શિરકની બુરાઇ સારી રીતે દીલમાં બેશી જાય:—

ખુદા ફરમા ચુકા કુરઆં કે અંદર
નહીં તાકત સીવા મેરે કેસીમેં
જો ખુદ મોહતાજ હોવે દુસરેકા
ખુદાસે ઓર બુજુરગોસેભી કહેના
ખબર કુરઆનમેં હે યે મોહક્ક
મઆજલ્લાહ જીસે ઉસને ન બખ્શા
અગર કુરઆંકુ તુમ સચ જાનતેહો
તોમ્હેં યે તોર બદ કિસને સીખાયા
હે શેતાં દુશમને અવલાદે આદમ
કિસીકો બુતપરસ્તી હે સીખાતા
ગરજ અલ્લાહસે દોનોકો રોકા
મુસલમાનો જરા સોચો તો દીલમેં
બાહોત ગફલતમેં સોએ અબ તો જાગો

મેરે મોહતાજ હેં પીરો પયમ્બર
કે કામ આવે તોમહારી બે કસીમેં
ભલા ઉસસે મદદકા માંગના ક્યા
યહી હે શિરક યારો ઇસસે બચના
નબખ્શેગા ખુદા મુશરેકકુ મુતલક
મુકરર વો જહંનમમેં પડેગા
તો ફીર તુમ મંનતે ક્યું માનતે હો
મોહમ્મદને કહાં હે યે બતાયા
સીખાતાહે વોહી રાહે જહંનમ
કીસીકુ હે વે.હ કબરોં પર ઝુકાતા
ભોલાકર રાહ જા, ખંદકમેં ઝોકા
ફસી હો કીસતરહ તુમ આબો ગિલમેં
ખુદાકે હોતે બંદોંસે ન માંગો

વોહ માલેક હૈ સબ આગે જીસકે લાચાર ● નહીં હે કોઇ ઉસકે ધરકા મુખ્તાર
વોહ ક્યા હે જો નહીં હોતા ખુદાસે ● જેસે તુમ માંગતે હો ઔલેયાસે
બયાને શિરક સુન કેહતે હેં મરદક ● કે મુનકેર હે બુજુરગોંસે બેલાશકક
અરે લોકો જબાં અપનીકો રોકો ● બુજુરગોસે નહીં ઇનકાર હમકો
ખુદા લાનત કરે ઉસ રૂ સયાહ પર ● કે જીસકે દિલમેં હો બુગજે પયમ્બર
જેસે હો બુગજ આલે મુસતફાકા ● ખોદા ઉસકો કરે રોજખકા કુનદા
જેસે અસહાબ હજરત સે હો ઇનકાર ● રહે હરદમ ખુદાકી ઉસપ ફિટકાર
જેસે કુચ બુગજ હોવે ઔલેયાસે ● હમેશા અબર લાનત ઇસપ બરસે
અબ ઇતના ઓરભી સુન રખયે હજરત ● જો હકપર ના ચલે ઉસપર ભી લાનત
હમારા કામ સમજાના હે યારો ● અબ આગે ચાહો તુમ માનો નમાનો
તુ અપને હાલમેં કુચ સોચ ખુર્રમ ● જોબાં અબ બંધકર વલ્લાહો આલમ.

નસીહતુલ મુસ્લમીન સમાપ્ત*

આ ફતવો દેહ,લી દેવબંદ વગેરેના વિદ્વાનો તરફનો દેહલીમાં અનસારી પ્રેસમાં છપાયલો છે તેનો આ તરજુમા છે.

" હનફી વિદ્વાનો તરફનો ઇલમે ગેબ બાબતનો ફતવો "

હનફીના મોહકકેકીન વિદ્વાનો (રહ) આ મસલામાં શું ફરમાવો છો કે ઝેદ કહે છે કે અલ્લાહ તબારક વતઆલાએ પોતાનો કુલ ઇલમે ગેબ હજરત (સલ)ને અતા કરી દીધો છે અને હમણા પણ આપ મખલુકના દરેક હાલ જાહેર બાતેનને ભલા બુરાને સારી રીતે જાણે છે. તે એટલાં સુધી કે મચ્છરના પર હલાવવાનો પણ આપને ઇલ્મ થાએ છે, અને દરેકના અવાજને ફરી તે પુર્વમાં હોએ કે પશ્ચિમમાં હોએ પોતે સાંભળી લે છે. ત્યારે આ અકીદો કેવો છે ? અને એવો અકીદો રાખનાર હનફી મજહબ પ્રમાણે તથા હનફીઓની માતબર કીતાબો પ્રમાણે મુસલમાન રહયો કે કાફર અને મુશરેક થયો ? બયાન કરો તમને સવાબ મળશે. ૧

દેવબંદ વગેરેના વિદ્વાનો તરફનો જવાબ.

" જે શખ્સ રસુલુલ્લાહ (સલ)ને ગેબ જાણનાર થવાનો મોતકેદ છે તે હનફી સરદારો (વિદ્વાનો)ની નજદીક ખાતરીથી મુશરેક અને કાફર છે. "બહરૂર રાએક"વાળા સાહેબ કીતાબુન નીકાહમાં સાફ લખે છે કે "જે કોઇ નીકાહના શાહેદ અલ્લાહ અને રસુલને મુકરર કરે અને એવું માને કે રસુલુલ્લાહ ગેબ જાણનાર છે તે ખાતરીથી કાફર છે" અને મુશરેક તો તેનેજ કહે છે કે કોઇ મખલુકને અલ્લાહ તઆલાની સાથે કોઇ જાતી વસફમાં જેમકે ઇલમ કુદરતમાં અથવા ઇબાદતમાં શરીક કરે. કેમકે જાતમાં શરીકકરવું એટલે ઘણા

* મોલમાનવાળા પ્રખીયાત મૌલવી અબદુલ હૈય સાહેબ મોલમીનથી તા૦ ૨૮-૩-૧૯૦૧ના કાર્ડમાં લખે છે કે " એક ભરોસોદાર માણસ કે જેનું નામ લેવું હું મસલેહત વિરૂધ્ધ જાણું છુ તેવણે મને કહ્યું હતું કે નસીહતુલ મુસ્લેમીનનો તરજુમો કરનારે ફાયદા પોતાના તરફથી દાખલ કર્યા છે. જો કે હું અસલ કીતાબથી અનજાણ હતો જેથી હું તેને પાછલ ઠરાઇ મેં તેને માન્ય કીધું હતું જ્યારે મેં મી૦ અહમદ ખદાતથી એ બાબતની વાત કહાડી તો તેવણે ફરમાવ્યું કે અસલ ઊરદુ કીતાબ મારી પાસે છે તે વખતે મેં તહકીક કરવા ગનીમત સમજીને અસલને માંગી અને તરજુમાને અસલથી મેળવ્યો તો ખરેખર બનેમાં પુરતી રીતે સરખાપણું હતું અને ફાયદા અસલ કીતાબનાજ સિધ્ધ થયાં. " લોકો ખુદાથી નહી ડરતા અને તોહમત દેવા તૈયાર થાએ છે. જે કોઇને તપાસ કરવી હોએ તે મારે પાસથી અસલ કીતાબ લઇ જુએ. ગુ. મો.

૧ વડોદરાવાળા મી૦ બશીર પોતાના રીસાલા મોનીરૂદ્દીન ના પૃ: ૨૩માં હજરત પીર (ર૦) વિષે માને છે કે તેવણને દરેક ચીજની ખબર છે અને પૃષ્ટ ૧૭૫ માં નબી સાહેબ વિષે માને છે કે સુરા મોનાફેકુન. મદનીના ઉતરવા સુધી હજરત દરેક ચીજને જાણતા નહોતા. ત્યારે આથી સિધ્ધ થાય છે કે તેવણ નબી કરતાં વલીને મોટા ગણે છે. વળી મજકુર સુરા પછી ક્યારે તમામ ચીજનો ઇલમ હજરતને અપાયો તે લખતા નથી. ઘણો અફસોસ છે. ગુ૦ મો૦

ખુદાનું ઘણું એના માનનાર તો ઘણું કમ થયા છે. શામીએ રદ્દુલ મોહતારની કીતાબુલ ઇરતેદાદ માં સાફ રીતે એવા અકીદાના રાખનારને કાફેર કહેલા છે. અને આ જે કહે છે, કે તમામ ચીજોનો ગેબનો ઇલ્મ હજરત (સલ)ને જાતી નથી પણ અલ્લાહ તઆલાનો અતા કીધેલો છે, તે તદન ખોટું અને ગપાટા છે. રસુલુલ્લાહ મહશરમાં પણ કેટલાક લોકોને કોસરનું પાણી પીવાને લાએક જાણશે, અને ખુદા તરફથી હુકમ થશે કે એઓએ તારા પછી શું કર્યું એ તને જણાએલું નથી. એ હદીસ બુખારીએ (રહ) બયાન કરી છે." આ જવાબ ખરો મહમુદ હસન દેવબંદના મદરસાના પેહેલા મોદ જવાબ આપનારાએ ઠીક કહ્યું. અજીજુર રહેમાન દેવબંદના મદરસાના મુફતી*જેણે જવાબ આપ્યો તેણે ઠીક કહ્યું. મોહમ્મદ નાજેર હસન દેવબંદી* જવાબ ખરો છે. ખલીલ અહમદ. મજાહેરૂલ ઓલુમ સહારનપુરના મોદર્રેસ અવ્વલ*જેણે જવાબ આપ્યો તેણે ઠીક કહ્યું. મોહમ્મદ રીયાજુદ્દીન મદરસા ઇસ્લામીયા મેરઠના મોદર્રેસ* જવાબ ઠીક છે. અબદુલ મોમીન મેરઠના મદરસાના મોદર્રેસ* જવાબ ખરો છે. મોહમ્મદ ઇસ્હાક મેરઠના મદરસાના મોદર્રેસ*જવાબ ખરો છે. સીરાજ અહમદ મેરઠવાળા* આ તે સત્ય છે અને સત્ય પછી ગુમરાહી વગર શું છે? અહમદ હસન અમરોહી* "ઇલ્મે ગેબ હકકતઆલાનો ખાસ્સો છે. એ શબ્દને કોઇ મતલબથી બીજા ઉપર બોલવું શિરકના વેહમાટથી ખાલી નથી." રશીદ અહમદ ગંગોહવાળા ખુદા તેમની બરકત હમેશ રાખો.

દિલ્લીના ઓલમા તરફનો જવાબ

"બેશક આ અકીદો રાખવો કે અલ્લાહ તઆલાએ કુલ ઇલ્મે ગેબ હજરત (સલ)ને અતા કીધો હતો, અથવા મ' લુકની તમામ હાલતો કુલ્લી જુજઇથી આપ વાકેફ છે, અને પોતે અમારી તમામ વાતોને અને હાલતોને હમો કેથે પણ હોઇએ તેવણ સાંભળે છે, અને જુએ છે, એ કુફર છે. શરહ ફીકહ અકબરમાં મુલ્લા અલી કારી (રહ) કહે છે 'તું જાણ કે નબીઓ છુપી ચીજોમાંથા કંઈ જાણતા નથી. પણ કદી કદાચ ખુદા તેમને કંઇ જણાવે છે તે જાણે છે. અને હનફીયોએ એવો અકીદો રાખવાને કે નબી (સલ) સાહેબ ગેબ જાણે છે, તેને ખુલ્લી રીતે કુફર કહ્યું છે, કેમકે એ ખુદાના કેહેવાને વિરૂધ્ધ આવે છે, 'તું કેહ (ઓ મોહમ્મદ) જે કોઈ આસમાનમાં કે જમીનમાં છે તે ખુદા સીવાઈ કોઇ ગેબ જાણતું નથી.' આ ઇબારતથી માનીતા હનફીઓનો મજહબ સારી રીતે જણાઈ ગયો કે, તેઓ એવા અકીદા રાખનારને કે જે રસુલુલ્લાહને ગેબ જાણનાર કહે તેને કાફર લખેછે. જેને જોઇએ તે તેની તરફ વળણ કરે. અને હાલમાં એક ફતવો એ વાહીયાત અકીદાના ખોટારામાં દિલ્લીના અનસારી પ્રેસમાં છપાયો છે (અને તે તેજ પ્રેસથી હમણા પણ મફત મળે છે) તે માનીતા હનફીયોનો મજહબ જાણવા માટે બસ છે." મોહમ્મદ અબદુલ કાદેર. જાનશીને મોલવી નવાબ કુતબુદીન સાહેબ (રહ) રહેવાસી મોટી મસજીદ દીલ્લીના* આ બાબતમા મારો અકીદો આ છે કે રસુલુલ્લાહ ખુદાને વગર ખબર કીધે, ઇલહામ કીધે, કશફ કીધે ગેબની વાત જાણતા નહોતા. અને આ પણ થોડી ચીજોનું, અને બધી ચીજોનું નહીં. અને આ માર્ગો વગર કંઇ ગેબની વાત જાણતા નહોતા. ફતહ મોહમ્મદ. ફતહપુરી મદરસાના મોદર્રેસ* બેશક સવાલમાં લખાયલો અકીદો અહલે સુંનત જમાઅતના અકીદાથી નથી. માનીતા હનફીયો સુધી તો શું પોહોંચે. અને જે અકીદો કે અહલે સુનતનો છે અને જેના ઉપર બધી ઉમ્મતનો ઇજમા થયો છે, તે આ છે કે ખુદાના ઇલ્મ જેવો કોઇનો ઇલ્મ નહીં થશે અને દરેક ચીજના ઇલમના ઈહાતો કરવો કોઈને નથી. અગર જો ખુદાના બતાવવાથી હોય. મોહમ્મદ સેફુર્રહમાન. પીશ ઈમામ ટોંકી હાલ દિલ્લીમાં આવેલા* કોઇ મુસલમાન જને જરા પણ કુરઆન હદીસ અને અકાએદની કીતાબોથી ભાગ મળ્યો હશે, તે આ કહી શકતો નથી કે હજરત (સલ) અથવા બીજા કોઈ નબી ગેબ જાણવામાં હક સુબહાનહુની બરાબર છે. અને ન કોઈ આ કહી શકે છે કે હકક સુબહાનહુ તઆલાએ તમામ ગેબ કોઇ માણસને આપી દીધા હોએ. કેમ કે આયત "વ ઇન્દહુ મફાતેહુલ ગેબ" વગેરે ઘણી આવેલી છે. અને ન કોઇ આયત અથવા હદીસથી આ વાત સાબીત છે. અને ઇસ્લામી અકાએદની કીતાબોમાં એમજ છે અને એના ઉપ

૧ જોમહુરનો ઇત્તેફાક છે. અંજુ મોહમ્મદ અબ્દુલ હક તફ્સીરે હક્કાનીના રચનાર (ઇદ રૂસમાં મોલવી મોહમ્મદ સામરોદીથી બહસાકરનારા) * તે શખ્સથી ઘણું તાજુબ છે કે ઓલમાના ટોળામાં થઇને આવા શખ્સના કુફરમાં ડામાડોળ રહે, અને તેને ખાતરીથી કાફેર ન કહે. વારૂ કોઇ આ કહી શકે છે કે રસુલુલ્લાહ (સલ) ને ખુદાના બતાવ્યા છતાં પણ બાજ ચીજોની ખબર નહીં હતી કે એ ! કદી નહીં. એટલુંજ નહીં પણ આપ તો તમામ નબીયોથી વધારે જાણનાર હતા અને નબુવ્વત તો કમાલે ઇલમીનું નામ છે. જેમ કે ઇલમે કલામમાં બખાવલું છે. મોટા ચીતનો તો તે શખ્સ મચાવે છે કે જે દરેક જગ્યા આ કહતો ફરે છે કે આપ (સલ) ને તમામ ચીજોનો ઇલમ દેવાયલો છે. અને જુઓ તો આ ખુલતું કુફર છે. અને તમામ ફોકહા આવા શખ્સને કાફેર કહેવા ઉપર એકમતે છે. તાજુબ છે કે એ શખ્સ કઇ દલીલથી આધાર પકડે છે, અને જુઓ તો આ તમામ હદીસોથી વિરૂદ્ધ છે. અનવરશાહ કશમીરી મદરસા અમીનીયા દેહલીના મોદર્રેસ અવવલ : જવાબ ખરો છે ઝીયા ઉલ હક્ક મદરસા અમીનીયાના મોદરેસ* આ જ વખતે મેં જોયો તો તે મને ખરો લાગ્યો. અબ્દુર્રેહમાન મોલવી અબ્દુર્રબ સાહેબના જાનશીન* બુખારી શરીફના મુદર્રીસ છે. "ખુદાની કસમ હું નથી જાણતો અને હું ખુદાનો રસુલ હોવા છતાં ખુદાની કસમ હું નથી જાણતો કે મારી સાથે તથા તમારી સાથે શું થશે." આ હદીસની શરહમાં સર્વના બરોગદાર શેખુલ મોહદ્દેસીન હજરત શેખ અબ્દુલ હક્ક મોહદ્દેસ દેહલવી આવી રીતે ફરમાવે છે, "હાસેલ આ કે તે (સલ) ઇલમે ગેબનું પોતાથી ના પાડે છે કે તેનું તેને જાણનાર નથી, અને તે ઉપર વાકેફ (ખબરદાર) નથી. અને તેમને વિષે ઠેરવાયલું તથા બીજાઓ વિષે ઠેરવાયલું તથા તેમને વિષે છુપું રખાયલું તથા બીજાઓ વિષે છુપું રખાયલું તેઓ જાણતા નથી" જુઓ આ મોહદ્દેસીનના ઉસ્તાદ ફરી ફરીને ખુલ્લા શબ્દોમાં સાફ ફરમાવે છે કે હજરત (સલ) હરગીજ ગેબનું જાણનાર નહોતા. મોહમ્મદ હોસેન* ઇલમે ગેબ બીજાને ખુદા તઆલાનેજ માટે છે, અને તેના ઇલમના બરોબર કોઇનો ઇલમ થઇ શકતો નથી. જેવો તે પોતાની જાતમાં એકલો છે તેવો પોતાની સીફાતમાં પણ એકલો છે. જો કોઇ એવી તરેહના ઇલમમાં તેનો સાથી (કોઇને) કરે તો તે બેશક મુશરેક છે. અને હદીસો જ્યાં ગેબનું ના પાડે છે ત્યાં એજ મતલબ છે. અને જે હદીસોમાં બીજાનું ગેબ જાણવું સાબેત થાએ છે, તો તે ખુદાના જતલાવ્યાથી બીલ અરજ મતલબ છે. હવે બંને વાતોમાં સરખાપણું [તતબીક] થયું, તદન ના પાડવું અથવા સર્વનું કહેવું એ જહાલતની નીશાની છે હમારા હોજુંર પૂરનુંર ફખરૂલ અવવલીન વલ આખેરીન (સલ)ને બેશક અલ્લાહના ગેબોમાંથી જે ગેબનો ઇલમ છે પણ તે બીજી તરેહનો તે કેટલો ઇલમ આપનો છે, તેને ખુદા જાણે ! હા ખુદા તઆલા બાદ જેટલો ઇલમ આપ (સલ) છે તે બેશક તમામ મખલુકથી વધારે છે. ફરી તે ફીરસતો હોએ અથવા નબી હોએ, ગૌસ, હોએ યા કુતુબ હોએ, જીન હોએ યા શેતાન હોએ. અને આ ગુણમાં આપની બરોબર કોઇ નથી. મોહમ્મદ કરામતુલ્લાહ. (ફતવો સમાપ્ત)

તરજુમો કર્તા કહે છે કે એ મસલાને લાગતો મેં એક ફતવો છપાવેલો તેના ઉપર ઘણા વિદ્વાનોએ સહી કીધી છે. હું તેઓની લખેલી ઇબારતને લંબાણને લીધે લખતો નથી. જેને જોયે તે મારેથી લઈ ખાતરી કરે. અતરે ફકત તે સાહેબોના નામ લખી જણાવું છું. સુરત તથા રાંદેરના ઓલમા. મોલવી મોહમ્મદ બરકતુલ્લાહ. મૌલવી મોહમ્મદકાજમ. મૌલવી મહમુદ. મૌલવી અબ્દુલ કાદેર બાએકજા. મૌલવીનુરમોહમ્મદ. મૌલવીસૈયદ અબ્દુલ ગફુર. મોલવી અબ્દુલ કાદેર બી. હસન. મોલવી કાજી રહમતુલ્લાહ. મોલવી હાફેજ ઇસમાઇલ મોલવી મોહમ્મદ અબદુલ રહીમ. મુંબાઇના ઓલમા. મોલવીહીદાયતુલ્લાહ. મૌલવી નજફઅલી મૌલવી મુલ્લા મોહમ્મદ તાહેર. નારનોલના ઓલમા. મૌલવી યુનાસબેગ. મોલવી મોહમ્મદ યાસીન. મોલવી નજમુલહસન. લુધયાણાના ઓલમા. મોલવી મુશતાક અહમદ. મોલવીનુરમોહમ્મદ. લાહોરના ઓલમા ઇનજુંમન મુસતશારૂલ ઓલમાંના મુફતી. મોલવી મોહમ્મદ અબ્દુલ્લાહ. મૌલવી અબ્દુલ્લાહ ટોમાનીયા મદરસાના મોદર્રેસ. મોલવી ગુલામ અહમદ નોમાનીયા મદરસાના મોદર્રેસ. કાનપુરના ઓલમા.

નદવતુલ ઓલમાના **મુફ્તી મૌલવી અબદુલ્લ તીફ.** મોલવી ગુલામ હુશેન. મોલવી રહમ ઇલાહી, દેવબંદના ઓલમા. **મદરસાના મુફ્તી** મોલવી અઝીઝુર રહમાન. મોલવી મહમુદ મોદરેં-સ અવ્વલ. નાજેમએ રાહે હકના પૃ. ૬૨માં ઇલમે ગેબનો મસલો છે. તેના ઉપર દસ્તખત કરનારા મોલવીઓ. મોલવી મોહમ્મદ સગરામપુરાવાળા. મોલવી **અબદુલ ગફુર** સગરામપુરાવાળા. મોલવી અબદુલ હકક સગરામપુરાવાળા મોલવી **રહીમુદીન** રાંદેરવાળા. વગેરે.

મોલવી નજીર અહમદ પોતાની કીતાબ બવારેક લામેઆ પૃષ્ટ ૩૫૧માં લખે છે કે "બાજ વાજે હજરત (સલ)ની રૂહ મુબારકની આગળ રવામાં આવે છે આપ (સલ) બાજગેબને જાણે." મોલવી અબદુલ હકક તા૦ ૧૩-૫-૧૩૧૮ હીજરીના મુંબઇના સુલતાનુલ અખબારમાં મોલવી નજીર અહમદની બવારેક લામેઆથી લખે છે, "કોઇ મુસલમાન આ નહીં કેહતો કે રસુલુલ્લાહ દરેક ચીજને જાણતા હતા."

એ મસલાની વધુ હકીકત મેં મારા રીસાલા ઇજાલતુરરૈબમાં તથા રીસાલા ગેબીમાં તથા ગુજરાતી માલા બુદ મિન્હોના દીબાચામાં તથા મા લાબુદ મિન્હોના હાશયામાં લખી છે અને અહીંયાં પણ જરા લખવામાં આવે છે. બુખારી શરીફમાં છે કે કેટલીક છોકરીઓ દફ વગાડી બોલતી હતી. તેમાંની એક બોલી "અમારામાં એવા નબી છે કે કાલે થનારી ચીજને જાણે છે" ત્યારે હજરતે (સલ) સાફ ફરમાવ્યું કે "એને નહીં કહે. અને જે કહેતી હતી તે કહે." મુલ્લા અલી કારી એની શરહમાં મીરકાતમાં કહે છે. "આપે એ કહેવાની મનાઇ કરી તેનું કારણ આપના તરફ ઇલમે ગેબની નીસબત કીધી તેનું મકરૂહ જાણવું છે." એવીજ તરેહ શાહ અબદુલ હકક દેહલવી સાહેબે લમઆતમાં લખ્યું છે. એવીજ બીજી શરહોમાં પણ છે. કોઇ એમ કહે કે હજરતે (સલ) જે મનાઇ કરી તેના કારણો શરેહવાળા અનેક બયાન કરે છે ત્યારે ખાસ ઇલમે ગેબની ના કેમ સબબ. તેનો જવાબ કે બેશક શરેહવાળાઓએ પોતાની ધારણાથી તથા શરીઅતના કાયદાથી અનેક કારણો બયાન કીધેલાં છે. પણ જો હજરત (સલ)ને તમામ ગેબ અલ્લાહે બતાવ્યો હોત અને આપ બધું જાણત તો એ કારણને શરહ કરનારા બયાન કરતજ નહીં. અને જ્યારે બધા શરહ કરનારાઓએ ઇલમે ગેબ નહી જાણવાનું કારણ બયાન કીધું તો જણાઇ ગયું કે તમામ ગેબનો ઇલમ હજરત (સલ) ને હતો, એ તેઓમાં મનાયલું નથી. વળી એ કારણનો ટેકો હદીસથી પણ મળે છે બુખારી શરીફમાં હજરતઆએશા (રદી)ની હદીસ છે "જે કોઇ બયાન કરે કે હજરત કાલની વાત જાણતા હતા. તો તેણે જૂઠ કહ્યું" વળી બુખારી શરીફમાં ઇબને ઉમરની હદીસ છે. હજરત ફરમાવે છે, "કાલે શું થનાર છે તેને ખુદા વગર કોઇ જાણતું નથી" એ વગર બીજી ઘણી હદીસો છે. કુરઆનસુરા મુદદસ્સેરમાં છે. "તારા રબ્બના લશ્કરોને તેના (ખુદા) વગર કોઇ જાણતું નથી" એની તફસીરમાં શેખ મોહેયુદદીન ઇબને અરબી (રહ) લખે છે ".તે (લશ્કરો)ની ગણતરીને, તેના અંદાજને, તેની કેફયતને અને તેની હકીકતને તેના (ખુદા) વગર કોઇ જાણતું નથી. કેમકે તેનો ઇલમ તે બધાની માહીયતને અને તેઓની હાલતને ઘેરનાર છે." એને લગભગ તફસીર અરાએસુલ બયાનમાં છે. તથા તેમાં "કુલ્લા અમલેકા લેનફસી"ની તફસીરમા પણ ગેબના મસલાનો ખુલાસો સારો લખાયલો છે.

અકાએદનો મસલો કુરઆન હદીસથી સાબેત કરવામાં આવે છે, તથા અકાએદની કીતાબોથી તથા ફીકહની કીતાબોથી દાખલો લેવાય છે.[1] એ સિવાય બીજા કોઇથી દાખલો લેવાતો નથી. છતાં ઇબને અરબીની તફસીરથી તથા અરાએસુલ બયાનથી જે મેં દાખલો લીધા છે તે એટલા માટે કે આ સુફીયો પણ આ મસલામાં અમને ટેકો આપે છે. નહીં તો સુફીયોની વાત હદીસ કુરઆનના મુકાબલામાં કદી કબુલ થાએ નહીં. ગુલામ મોહમ્મદ.

---

૧ એજ માટે તા૦ ૧૪ ઝીલહજ સને ૧૩૧૭ હીજરીએ વડોદરામાં મોલવી બશીરને લવાદોએ હુકમ કીધેલો કે "પોતાના દાવાની માતબર તથા ચાલુ વપરાતી કીતાબોથી દલીલો લાખીને લાવો" તે હુકમ ને માન્ય કરીને લઇ તો ગયા, પણ મરતાંસુધી લાવ્યા નથી. અને આ ફકીર તે લોકોના હુકમ પ્રમાણે માતબર કીતાબોથી લખી ઠેરવેલે દીવસે આપયાલો છે. ગુ. મો.

જાહેર ખબર.

સત્યાર્થ પ્રકાશનું ખંડન—ગુજરાતી ભાગ ૧ લો. એમાં દયાનંદ સરસ્વતીની ૧૫૮ શંકામાંની ૬૯ શંકાનો જવાબ છે. એથી આર્યસમાજનું પોકળપણું સિદ્ધ થાય છે. બીજા ભાગમાં બીજી શંકાઓનો જવાબ છપાશે ઇનશા.° કીં. આ. ૧૦

માલા બુદ્દ મિન્હો—આ જગત્ જાણીતી ફારસી કીતાબ મહા વિદ્વાન વલીયે કામેલ હઝરત કાજીસના ઉલ્લાહ (રહ) ની રચેલી છે જે ઘણા પ્રેસોમાં છપાઇ છે અને ઇસ્લામી મદરસાઓમાં ચાલુ છે. તેનો તરજુમો સઘળી નોટો સાથે ગુજરાતીમાં થયો છે જેમાં નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, અકાએદ વગેરેના આસરે બે હજાર મસલા છે કીં. રૂ. ૧

આર્યસમાજકી પોલ—ઉર્દુ ભાગ ૧ લો ૨ જો કીં. દરેક ભાગની રૂ. ૧॥ એક આર્યાસમાજના ઉપદેશકે ઇસ્લામ સ્વીકારી તેઓના ખંડનમાં આ પુસ્તક રચ્યું છે. એમાં આર્યાઓના મુળ સિદ્ધાંતનું ખંડન કરી તેઓને નાસ્તીક ઠેરવ્યા છે. **બરકે ઈસ્લામ**-ઉર્દુ એમાં આર્યાઓના તરફે ઇસ્લામનો જવાબ છે. કીં. આ. ૬

તોહફતુલ હિંદ—નામની કિતાબ જે ઉરદુ ભાષામાં માન પામી ૧૧ વાર છપાઇલી તેનો અંગ્રેજી ભાષામાં તરજુમો થયો છે અને જો કે કર્તાએ માત્ર હિન્દુ ધર્મ અને ઇસ્લામી ધર્મની સરખામણી કીધી હતી પણ ભાષાંતર કર્તાએ નોટમાં ખ્રિસ્તીઓની અને આર્યસમાજ વાળાઓની પણ સરખામણી કરી તેઓના લખાણનો જવાબ પણ લખ્યો છે. જેથી તે અસલ કિતાબ કરતાં ત્રણ ઘણી મોટી થઈ છે. મતલબ કે એ કિતાબનો વાંચનાર હિંદુ, ખ્રીસ્તી, અને ઇસ્લામી ધર્મથી વાકેફ થઇ જશે. કીં. રૂ. ૨).

મશારૈકુલ અનવાર ભાગ ૧ લો—૨ જો, અને ૩ જો જેમાં બોખારી તથા મુસલિમની ૨૨૭૦ હદીસો છે. કીં. દરેક ભાગની રૂ. ૧

બેહેશ્તી ઝેવર ભાગ ૩ જો—જેમાં રોઝો ઝકાત, ફિત્રનો સદકો, કુરબાની, બચ્ચાનો અકીકો, હજ્જ, મદીના શરીફની ઝીયારત, મન્નત (નઝર) માનવી, કસમ [સોગન] ખાવી, કસમનો કફારો, વગેરે ઘણા વિષયો છે. એ કિતાબનો ગુજરાતીમાં તરજુમો છપાઇ પ્રગટ થયો છે. કીંમત આના ૫.

બેહેશતી ઝેવર ભાગ ૪ થો ગુજરાતી મફત.

બેહેશતી ઝેવર ભાગ ૫ મો ગુજરાતી કીં. આ. ૫ એમાં વેચાણ, કીરાયા, બક્ષીશ, ભાગીદાર, વકીલ બનાવવું વગેરેના મસલા છે.

" તોહફતુલ હિંદ " ઉર્દુ કીં. આ. ૧૦

" ઇજહારૂલ હક્ક " નામનું પુસ્તક કે જે મોલવી રહમતુલ્લાહ મોહાજેરે મક્કા સાહેબનું અરબીમાં રચેલું છે તેનો તરજુમો ગુજરાતી ભાષામાં કરી ગ્લેઝ ૫૦ રતલી કાગળ ઉપર આઠ પેજી પૃષ્ટ ૫૦૦ ઉપર છપાવ્યું છે. એ આખી જગતના પાદરીઓને અઉત્તર કરનારૂં છે. હજરત નુબુવ્વત ઘણી સારી રીતે તેઓની બાઇબલથી પ સાબેત કરવામાં આવી છે કીં. રૂ. ૨—૦-

જમાનુલ ફિરદોસ ગુજરાતી કીં. આ. ›

બૈબલ પરીક્ષા કીંમત આના ૨	આ બંને ચોપડીઓ ઇજહારૂલ હક્કના નમુના છે.
જેહાદની હકીકત કીં. આનો ૧	

રાહેનજાત ગુજરાતી ઉમદા કાગળ ઉપ કીં. આના ૨.

ગુલ દસ્તએ તમીજ. ગુજરાતી એક સારી ઘણી ઉમદા શીખામણો છે. કીં. આ. ૧૦

મઝહરૂલ ઇસ્લામ ગુજરાતી કીં. આના ૪.

કશફુલ ગેતા એન્જાલતુલ ખફાનો જવાબ એમાં ગેબ વિષે સારી તહકીક છે કીં. આ. ૪.

કુરઆને શરીફ મોટા તથા ઉમદા ખતમાં અને તેની નીચે શાહ અબદુલ કાદેર (રહ) નો જગત જાણીતો તરજુમો ગુજરાતી અક્ષરોમાં કીં. રૂ. ૫.

મોનબ્બેહાત ગુજરાતી. નસીહત તથા અખલાક શીખવનાર સારી ચોપડી છે જે ઉરદુ ફારસી અને ઈંગ્રેજીમાં છપાઇ ઘણી માન પામી છે. અને ગુજરાતીમાં એની સાથે લુકમાન હકીમ (અલે)ની સો નસીહતો પણ છાપી છે કીં૦ આ૦ ૪.

મોનબ્બેહાત ઈંગ્રેજી કીં. આ. ૧૨.

ગુલામ મોહમ્મદ મીં૦ હાજી હાફેજ સાદિક.
મુ૦ રાંદેર—જીલ્લે સુરત.